

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

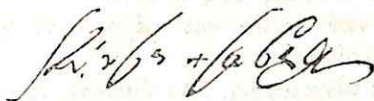
Τόμος Δέκτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἀθήναις πρ. 10, ἐν ταῖς ἱερῶν πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20. - Αἰσυνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου καὶ τοῦ ἑξῆς καὶ ἐν ἰτησίαις - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

19 Ὀκτωβρίου 1880

Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ

KITZOU ΤΣΑΒΕΛΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ὑπὸ τοῦ K. Egger.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἱστορία τοῦ βιβλίου ὁ Κος Egger ἀνενημοσίευσεν ἐσχάτως, μετὰ ποι-
κίλων προσθηκῶν καὶ ἀλλοιώσεων, σειρὰν ἄρθρων
πρὸ τινων ἐτῶν καταχωρισθέντων ἐν τῷ ἀξιολόγῳ
περιοδικῷ Magasin d'Éducation et de Récréa-
tion.

Τὰ ἔργα τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ ἀνήκουσιν
εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον σχεδὸν καὶ εἰς τὴν Γαλ-
λίαν. Ναι μὲν καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Σορβόννῃ ἑδρας
καὶ διὰ τοῦ καλὰμου τοῦ ἀποτείνεται πρὸς τοὺς
Γάλλους, χάριν τῶν ὁποίων πρὸ τοσούτων ἐτῶν
διδάσκει καὶ γράφει. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διδασκα-
λίαν καὶ εἰς τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ διακρίνεται
πάντοτε ἡ ἐπίδρασις τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος,
ἐντὸς τῆς ὁποίας διήλθε καὶ διέρχεται νοερώς,
οὕτως εἰπεῖν, τὸν βίον. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀρχαίαν
Ἑλλάδα ἔως, ἀντανακλῶμενος καὶ ἐπὶ τῆς νέας,
κατὰ φυσικὴν διέλιξιν ἀποκαθιστᾷ φιλέλληνα
τὸν ἐλληνιστὴν. Τῆς διπλῆς του ταύτης ἰδιό-
τητος ἀνευρίσκωμεν καὶ πάλιν τεκμήρια ἐν τῷ
προκειμένῳ συγγράμματι. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀρ-
χαίας Ἑλλάδος δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ μὴ γρά-
ψῃ πολλὰ, γράφων περὶ γραμμάτων καὶ βιβλίων·
ἀλλ' ἡ μνημόνευσις τῶν ταπεινῶν τῆς νεωτέρας
Ἑλλάδος προόδων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς κολοσιαιᾶς
ἀναπτύξεως τοῦ βιβλίου ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ,
εἰς τὴν φιλελληνικὴν κυρίως ἐπιτίκειαν τοῦ σοφοῦ
συγγραφέως ὀφείλεται.

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς γραφῆς ὁ
Κος Egger παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα τὰς
τύχας αὐτῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πρὸς διατύ-
πωσιν καὶ διαιώνισιν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθη-
μάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ
λίθου ἢ μετάλλου μεταβαίνει εἰς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ
κατασκευὴν τοῦ παπύρου, ἀπὸ τῆς χρήσεως τοῦ
παπύρου εἰς τὴν τῆς περγαμνῆς καὶ ἀπὸ ταύ-
της εἰς τὸν ἐκ βάμβακος χάρτην, μέχρις οὗ ἡ τυ-
πογραφία ἀντικαθιστῶσα καλλιγράφους καὶ ἀν-

τιγραφεῖς ἔδωκεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ βιβλίου τὴν
ὠθησιν, τῆς ὁποίας τὰ τελευταῖα θαυμάσια ἀ-
ποτελέσματα ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς μέχρι τῶν
ἐρμαρίων τῆς παγκοσμίου ἐκδόσεως τοῦ 1878.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ σχέδιον τῆς Ἱστορίας
τοῦ βιβλίου. Ἀλλὰ τοσαύτη ἡ ἐν τῷ συγγράμ-
ματι τούτῳ πληθὺς καὶ ποικιλία τῆς ὕλης, το-
σαύται αἱ λεπτομέρειαι τὰς ὁποίας δι' ἀφελοῦς
διηγηματικοῦ ὅρους ἀπειρησαύρισε ἐν αὐτῷ ὁ
πολυμαθὴς καθηγητὴς, ὥστε ἀποβαίνει δυσχερὴς
ἡ ἀνάλυσίς του. Πᾶσα σελὶς περιέχει πληροφο-
ρίας ἀξίας μνημονεύσεως. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἀ-
ποσπάσματος παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸν ἐπίλο-
γον, ὅπου μετὰ συγκινητικῆς καρτερίας διμυλῇ ὁ
συγγραφεὺς περὶ τοῦ δυστυχήματος, τὸ ὁποῖον βα-
ρύνει τὸ ἄλλως ἀκαταῖον γῆρας του.

«Ἐνῷ εἰσέτι ἔγραφον ταῦτα, λέγει, ἡ ὕρασίς
μου, ἥτις ποτὲ δὲν ἦτο πολὺ δυνατὴ, ἐξησθέ-
νησεν ἔτι μᾶλλον, ἄνευ ἐλπίδος πλέον, φοβοῦ-
μαι, θεραπείας. Ἐδέησε ν' ἀποτελειώσω διὰ ξέ-
νης χειρὸς τὸ ἔργον μου τοῦτο, ἐναποθέτων ἐν
αὐτῷ μετὰ τῶν ἀναμνήσεών μου τὴν πρὸς τοὺς
νέους στοργὴν μου. Πολλοὶ θὰ εἴπωσιν ἴσως πρὸς
ὑμᾶς. — Ἴδου τ' ἀποτελέσματα τοῦ πάθους τῆς
ἀναγνώσεως καὶ τῶν βιβλίων. — Ἀλλὰ μὴ ἀ-
κούητε τοὺς τοιοῦτους καὶ μὴ ποτὲ ἀποστρα-
φῆτε ἀπὸ πάθους, τὸ ὁποῖον τιμᾷ πᾶσαν εὐγενῆ
ψυχὴν. Μὴ σᾶς ἀποθαρρύνῃ τὸ παράδειγμα μου·
ὡφελούμενοι ὅμως αὐτοῦ προσέχετε καὶ μὴ κα-
ταχρᾶσθε τοῦ πολυτίμου ὀργάνου, τὸ ὁποῖον ἡ
φύσις σᾶς ἐδῶρκε πρὸς ἀπόκτησιν μαθήσεως.

» Ἀς παρακαλέσωμεν πάντες τοὺς τυπογράφους
νὰ φεῖδονται ἡμῶν, προμηθεύοντες καλῶς ἐπεξ-
νεργασμένα βιβλία. Ἀλλ' εἴτε καλῶς εἴτε μὴ
ἐκτυπούμενα, ἔστωσαν τὰ καλὰ βιβλία οἱ πιστοὶ
ὑμῶν φίλοι πάντοτε.

» Ὅτε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἀπεβίωσαν ὁ σεβᾶ-
σμιος πρότασις τῶν Γάλλων τυπογράφων Ἀμβρό-
σιος Διδότος, ἡ χήρα του, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐξ-
έφραζα τὰς συλλυπητηρίους εὐχὰς μου, μοι εἶπε·
— Ἀ, Κύριέ μου, ὁ δυστυχὴς μου σύζυγος ἀπέ-
θανεν ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐργασίαν. Μὴ τὸν μνη-
θῆς. — Ὁ ἀποθανὼν λόγιος εἶχε ζῆσει ὀγδοή-
κοντα καὶ τέσσαρα ἔτη. Δὲν συνέτεμεν ἡ σπουδὴ
τὸν βίον του.

» Ἀπ' ἐναντίας, ἡδυάμην ἐνταῦθα νὰ παρα-
θέσω πολλὰ παραδείγματα μακροβιότητος λο-

«γίων. Ὁ πνευματώδης Λουκιανὸς ἀναφέρει πολὺν λαὸν τοιαῦτα ἐν τινι διατριβῇ του. Καὶ ὁ Κικέρων δὲ ἐν τῷ ὁρασίῳ διαλόγῳ του περὶ γήρατος ὑπαρῆκει ἐνθαρρυντικὸν ἐπίσης παράδειγμα διὰ τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ ἀπεικονίσεως τοῦ Κάτωνος, ὅστις ἀναδείχας ἀδάμαστον ἐνεργητικότητα ὡς ῥήτωρ, ὡς συγγραφεὺς, ὡς πολιτικὸς, ἐν πολέμῳ, ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, ἀπέθανε πλέον ἢ ὀγδοήκοντος, ἔχων εἰσέτι ἀμυαλίας ἀπάσας αὐτοῦ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις.

«Κατερχόμενοι δ' εἰς μεταγενεστέρων ἐποχὴν ἔχομεν τὸν Κασσιόδωρον ζήσαντα, ὡς λέγεται, ἐπέκεινα τῆς ἑκατονταετηρίδος. Κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους ὁ Φοντενέλλος ἐχρημάτισεν ἐπὶ ἐξήκοντα ὅλα ἔτη γραμματεὺς τῆς ἐν Παρίσις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἀπεβίωσε δὲ ἑκατοντούτης κατὰ τὸ 1757. Ὁ δὲ Κοὶ Chevreuil, εἰς τῶν μεγαλειτέρων χημικῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐξακοσούθει εἰσέτι, εἰς ἡλικίαν ἐννεήκοντα καὶ τεσσαρῶν ἐτῶν, ἐξασκῶν δραστηρίως τοῦ καθηγητοῦ καὶ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ τὰ καθήκοντα. Ὡστε ἡ διανοητικὴ ἐργασία συντηρεῖ μᾶλλον ἢ ἐξαντλεῖ τὸν βίον. Μάθημα τοῦτο καλὸν, ὡς συμπέρασμα βιβλίου σκοποῦντος τὴν ἐξιστόρησιν τῶν βιβλίων».

«Ὡς εὐχόμεθα μακρὸν εἰσέτι βίον καὶ εἰς τὸν γενναῖον γέροντα, οὗτινος ἡ διαυγὴς διάνοια ἀναπληροῖ τὸ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπικαθίσαν, κακῇ μοῖρᾳ, σκότος.

Ἐν Παρίσις.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕ

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυστικὸν ἔκτορος Μαλὸ βραβεύθην παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ].
Συνήκεια· ἰδίε σελ. 649.

ΚΑ'

Ὁ Κύνος.

«Ἄρ' οὐ δὲ μᾶς ἀφῆκεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βόβ, τὸ πλοῖον ἔμεινε σιωπηλὸν ἐπὶ τινι χρόνῳ, καὶ ἄλλο δὲν ἠκούσαμεν πλὴν τοῦ ἀνέμου, βοῶντος εἰς τὰ σχοινία, καὶ τῆς θαλάσσης, κροτούσης κατὰ τῆς τρύπιδος. Βαθυμὲν ὅμως ἐξύπνησε. Βήματα ἀντήχησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, σχοινία ἐπιπτον, τροχαλὶα ἔτριζον, ἀλύσεις ἐτυλίσσοντο καὶ ἐξετυλίσσοντο, ὁ ἐργάτης βαρέως ἐστρέφετο· ἰστίον ἀνέσφρηθη, τὸ πηδάλιον ἠκούσθη στενάζον, τὸ πλοῖον ἔκλινε πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, καὶ ἤρχισε νὰ κινῆται ὡς αἰώρα πρὸς ἄνω καὶ κάτω. Ἐχομεν ἀναχωρήσει· ἐσώθην.

Βραδεία καὶ ἥσυχος κατ' ἀρχὰς ἡ κίνησις αὐτῇ, μετ' ὀλίγον ἔγινε ταχύτερα καὶ τραχύτερα. Τὸ πλοῖον ἐβυθίζετο κυλιόμενον, καὶ πάλιν κύματα βιαίως κατατῆρηνυντο κατὰ τῆς πρύμνης ἢ κατὰ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς του.

— Δυστυχῆ Ματτίε! εἶπον εἰς τὸν σύντροφόν μου, λαμβάνων τὴν χεῖρά του.

— Δὲν βλέπτει, ἀπεκρίθη. Ἐσώθης. Ἄλλως τε τὸ ἥζυρον ὅτι θὰ τὰ ἔχωμεν ταῦτα. Ἐκ τῆς

ἀμάξης ἐβλεπον ὅτι ὁ ἄνεμος ἐκίνει τῶν δένδρων τὰς κορυφάς, καὶ ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι εἰς τὴν θάλασσαν θὰ χορεύωμεν. Χορεύωμεν, ἰδοὺ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἠνεώχθη ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος ἡμῶν.

— Ἄν θέλετε ν' ἀναβῆτε εἰς τὸ κατάστρωμα, εἶπεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βόβ, δὲν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος.

— Ποῦ ὑποφέρει τις ὀλιγώτερον; ἠρώτησεν ὁ Ματτίε.

— Κείμενος.

— Σὺς εὐχαριστῶ. Μένω ὡς εἶμαι, κείμενος. Καὶ ἐξετάθη εἰς τὰς σανάδας.

— Ὁ ναύτης θὰ σοὶ φέρῃ ὅ,τι χρειάζεσαι, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

— Σὺς εὐχαριστῶ. Ἄν ἤμπορῇ νὰ μὴ ἀργήσῃ, θὰ ἔλθῃ ἐγκαίρως.

— Ἀπὸ τῶρα;

— Ἦρχετε πρὸς καιροῦ.

Ἡθέλῃσα νὰ μείνω πλησίον του, ἀλλὰ μ' ἐστειλεν εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐπαναλαμβάνων μοι.

— Δὲν βλέπτει, ἐσώθης. Ποτὲ ὅμως δὲν ὑπέθετον ὅτι θὰ νῆχαριστούμην ἔχων τὴν ναυτίαν.

Ὅταν ἀνέβην εἰς τὸ κατάστρωμα, δὲν ἐδυνήθην νὰ σταθῶ ὀρθίως, καὶ ἠναγκάσθην νὰ στηριχθῶ κρατούμενος ἀπὸ σχοινίου. Ὅσον μακρὰν ἐδύνάτο τὸ βλέμμα νὰ βυθισθῇ εἰς τῆς νυκτὸς τὰ σκότη, ἐβλέπομεν λευκὴν ἀφροὺ ἐπιφάνειαν, ἐφ' ἧς ἔτρεχε τὸ πλοίαριν ἡμῶν, κλίνον ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν ὡς ἂν ἐμελλε ν' ἀνατραπῇ. Ἀλλὰ δὲν ἀνετρίβετο, καὶ ἐνίστε ἀνεγείρετο ἐλαφρῶς, ἀναπηδῶν εἰς τὰ κύματα, καὶ φερόμενον καὶ ὠοῦμενον ὑπὸ δυτικῷ ἀνέμῳ.

Στραφεὶς πρὸς τὴν ξηρὰν, εἶδον τὰ φῶτα τοῦ λιμένος ὡς σημεῖα μόνον πλέον φαινόμενα ἐντὸς τῆς ἀτμώδους σκοτίας, καὶ ὡς ἐξησθένουν καὶ ἠφανίζοντο ἄλλα μετ' ἄλλα, μετ' εὐαρέστου αἰσθήματος ἀπελευθερώσεως ἀπεχαιρέτησα τὴν Ἀγγλίαν.

— Ἄν ὁ ἄνεμος ἐξακολουθήσῃ ὡς πνέει, μοι εἶπεν ὁ πλοίαρχος, δὲν θὰ φθάσωμεν ἐξώρως ἀπὸς εἰς Ἰσιγνύ. Ταχὺ πλοῖον εἶναι ἡ Ἐκλείφει.

Ὁλόκληρος ἡμέρα θαλάσσης, καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμέραν μάλιστα. Ὁ δυστυχὴς Ματτίε! Καὶ νῆχαριστεῖτο ἔχων ναυτίαν!

Παρήλθεν ὅμως ἡ ἡμέρα αὕτη, ἢ ἐγὼ ἐδαπάνησα ὁδοιπορὸν ἀπὸ τοῦ καταστρώματος εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος εἰς τὸ κατάστρωμα. Ὅτε δὲ ποτε συνδιελεγόμεν μετὰ τοῦ πλοίαρχου, ἐξέτεινεν οὗτος τὴν χεῖρα πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ, καὶ ἐκεῖ εἶδον ὑψηλὴν λευκὴν στήλην, διαγραφομένην ἐπὶ τοῦ λευκοκυάνου οὐρίζοντος.

— Τὸ Βαρφίερ, μοι εἶπε.

Ἐσπευσα τρέχων κάτω νὰ φέρω τὴν καλὴν εἰδησίην εἰς τὸν Ματτίαν. Ἐβλέπομεν λοιπὸν τὴν Γαλλίαν. Ἀλλὰ μέχρις Ἰσιγνύ ἡ ἀπόστασις εἶναι ἀκόμη μεγάλη, διότι ἔπρεπε νὰ παραπλεύσωμεν

ὅλην τὴν χερσόνησον τοῦ Κοτεντίνου, πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βίραν καὶ εἰς τὴν Ἀῦραν.

Ἐπειδὴ ἦτον ἐξώρως ὅταν κατεπλεύσαμεν εἰς Ἰσιγνύ, ὁ πλοίαρχος ἐνηρεστήθη νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ κοιμηθῶμεν εἰς τὸ πλοῖον· τὴν ἐπικύριον δὲ μόνον τὸ πρῶτ' ἐχωρίσθημεν αὐτοῦ, ἐκφράσαντες τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν ὡς ὠφελομένους.

— Ὅταν θελήσῃτε νὰ ἐπιστρέψῃτε εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς εἶπε, σφίγγων ἀποτόμως τὰς χεῖράς μας, ἡ Ἐκλείφει ἀποπλέει ἐντεῦθεν πᾶσαν τρίτην. Εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Εὐγενὴς πρότασις, ἀλλ' οὐδεμίαν πρόθεσιν εἰχομεν νὰ ὠφελήσωμεν ἐξ αὐτῆς, διότι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἶχε τοὺς λόγους του ἵνα μὴ διαπλεύσῃ τὸν πορθμὸν τῶν ταχέως πάλιν.

Ἀπέβην λοιπὸν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔχοντες μόνον τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ μουσικὰ ἡμῶν ὄργανα, διότι ὁ Ματτίε εἶχε φροντίσει νὰ συμπαραλάβῃ τὴν ἄρπαν μου, ἣν εἶχον ἀφήσει εἰς τοῦ Βόβ, ὅταν ἐπῆγα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Δρυός. Οἱ δὲ σάκκοι ἡμῶν εἶχον μείνει μετὰ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν εἰς τὰς ἀμάξας τῶν Δρισκόλλ. Τοῦτο μᾶς ἐστενοχῶρει, διότι δὲν ἐδυνάμεθα ν' ἀναλάβωμεν τὸν πλάνητα ἡμῶν βίον ἄνευ χιτώνων, ἄνευ καλτῶν, καὶ πρὸ πάντων ἄνευ χάρτου γεωγραφικοῦ. Κατ' εὐτυχίαν ὁ Ματτίε εἶχε δώδεκα δραχμὰς οἰκονομῶν, καὶ προσέτι τὴν μερίδα ἡμῶν ἐκ τοῦ συνεταιρισμοῦ μετὰ τοῦ Βόβ καὶ τῶν συντρόφων του, συμποσομένην εἰς εἰκοσιδύω σελίνια, ἢ εἰκοσιεπτὰ δραχμὰς καὶ λεπτὰ πεντήκοντα. Ταῦτα ἀπετέλουν περιουσίαν δραχμῶν τεσσαράκοντα, ἣτις δι' ἡμᾶς ἦτον μεγάλη. Ὁ Ματτίε εἶχε θελήσει νὰ δώσῃ αὐτὰ τὰ χρήματα εἰς τὸν Βόβ, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν δαπάνην τῆς δραπετεύσεώς μου· ἀλλ' ὁ Βόβ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν πληρόνεται τις ὅ,τι κάμνει ἐκ φιλίας, καὶ δὲν ἠθέλησε τίποτε νὰ δεχθῇ.

Ἡ πρώτη λοιπὸν ἡμῶν φροντίς, ἅμα ἐξήλθομεν τῆς Ἐκλείφει, ὑπῆρξε νὰ εὐρωμεν παλαιὸν τινα σάκκον στρατιωτικόν, καὶ ν' ἀγοράσωμεν δύο υποκάμισα, δύο ζεύγη καλτῶν, ἐν σαπῶνι, ἐν κτένιον, κλωστήν, κομβία, βελόνες καὶ τὸ χρησιμώτατον πάντων τῶν τοσοῦτον χρησίμων ἀντικειμένων, — ἓνα χάρτην τῆς Γαλλίας.

Καὶ ποῦ νὰ υπάγωμεν τώρα, ἀφ' οὗ ἤμεθα ἐν Γαλλίᾳ; Ποῖον δρόμον ν' ἀκολουθήσωμεν; πῶς νὰ διευθυνθῶμεν;

Τοῦτο συνεζητοῦμεν ἐξελθόντες τοῦ Ἰσιγνύ καὶ προβαίνοντες εἰς Βαυερίαν.

— Ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ματτίε, δὲν ἔχω προτιμήσεις· ἔτοιμος εἶμαι νὰ υπάγω πρὸς δεξιὰ ἢ πρὸς ἀριστερά. Ἐν μόνον πρᾶγμα ζητῶ.

— Τὸ ποῖον;

— Νὰ παρακολουθήσωμεν ἓνα ποταμὸν, μέγαν ἢ μικρὸν, ἢ μίαν διώρυγα, διότι ἔχω μίαν ἰδέαν.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν τὸν ἠρώτησα νὰ μ' εἰπῇ τὴν ἰδέαν του, ἐξηκολούθησε·

— Βλέπω ὅτι πρέπει νὰ σοὶ τὴν ἐξηγήσω τὴν ἰδέαν μου. Ὅταν ὁ Ἀρθούρ ἠσθένει, ἡ κυρία Μίλλιαν τὸν περιέφρυν ἐπὶ πλοῖον, καὶ οὕτω τὴν ἀπῆντησεν εἰς τὸν Κύνιον.

— Δὲν εἶναι πλέον ἀσθενής.

— Ἀηλαδὴ εἶναι καλῆτερά. Ἦτον πολὺ ἀσθενής, καὶ τὸν ἔσωσεν ἡ περιποίησις τῆς μητρὸς του. Ἡ ἰδέα μου λοιπὸν εἶναι ὅτι ἵνα τὸν θεραπεύσῃ ἐντελῶς ἡ κυρία Μίλλιαν τὸν περιφέρει ἀκόμη εἰς τοὺς ποταμοὺς, μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ εἰς τὰς διώρυγας ὅσαι δύνανται νὰ φέρωσι τὸν Κύνιον· ὥστε παρακολουθοῦντες τοὺς ποταμοὺς τούτους, ἔχομεν πιθανότητα ν' ἀπαντήσωμεν τὸν Κύνιον.

— Καὶ τίς λέγει ὅτι ὁ Κύνιος εἶναι εἰς τὴν Γαλλίαν;

— Κάνεις. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κύνιος δὲν δύναται νὰ θαλασσοπλοήσῃ, πιθανὸν εἶναι ὅτι δὲν ἐγκατέλειπε τὴν Γαλλίαν, καὶ ἴσως τὸν εὐρωμεν. Καὶ μίαν μόνον ἂν ἔχομεν πιθανότητα, δὲν φρονεῖς ὅτι πρέπει ν' ἀποπειραθῶμεν; Θέλω νὰ εὐρωμεν τὴν κυρίαν Μίλλιαν, καὶ ἡ ἰδέα μου εἶναι ὅτι πρὸς τοῦτο οὐδὲν πρέπει ν' ἀμελήσωμεν.

— Καὶ τὴν Αἰζαν, τὸν Ἀλέξην, τὸν Βενιαμίν, τὴν Στεφανήν;

— Ὅθι τοὺς ἰδῶμεν ζητοῦντες τὴν κυρίαν Μίλλιαν. Πρέπει λοιπὸν νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν ῥοῦν ἐνδὸς ποταμοῦ ἢ μιᾶς διώρυγος. Ἄς ζητήσωμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τίς εἶναι ὁ πλησιέστερος.

Ἀπλώσαντες λοιπὸν τὸν χάρτην ἐπὶ τῶν χόρτων τῆς ὁδοῦ, ἐζητήσαμεν τὸν πλησιέστερον ποταμὸν, καὶ εὐρωμεν ὅτι ἦτον ὁ Σηκουάνας.

— Ἐμπρὸς λοιπὸν, πρὸς τὸν Σηκουάνα, εἶπεν ὁ Ματτίε.

— Ἄλλ' ὁ Σηκουάνας διαρρέει τὰ Παρίσια.

— Τί βλέπτει;

— Βλέπτει, ὅτι ἔχουσα τὸν Βιττάλην νὰ λέγῃ ὅτι, ὅταν τις θέλῃ νὰ εὐρῇ τινὰ, εἰς τὰ Παρίσια ποῖται νὰ τὸν ζητήσῃ. Ἄν ἡ ἀγγλικὴ ἀστυνομία μ' ἐξήτει διὰ τὴν κλοπὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, δὲν θέλω νὰ μ' εὐρῇ. Πρὸς τί τότε ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ἀγγλίας;

— Καὶ ἤμπορεῖ ἡ ἀγγλικὴ ἀστυνομία νὰ σὲ καταδιώξῃ εἰς τὴν Γαλλίαν;

— Δὲν εἰςεύρω. Ἀλλ' ἂν ἤμπορῇ, δὲν πρέπει νὰ υπάγωμεν εἰς τὰ Παρίσια.

— Δὲν δύναμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Σηκουάνα μέχρι πλησίον τῶν Παρίσιων, καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν ἀφήσωμεν, καὶ τὸν πλησιάσωμεν πάλιν ἀνωτέρω; Οὐδ' ἐγὼ ἔχω ὁρεξίν ν' ἀπαντήσω τὸν Γαροφόλην.

— Ἐννοεῖται.

— Λοιπὸν ἰδοὺ πῶς θὰ πράξωμεν. Θὰ ἐρωτῶμεν τοὺς ναύτας, τοὺς ῥυμουλκοὺς, καθ' ὅσον προσαναβαίνοντες τὸν ποταμὸν· καὶ ἐπειδὴ ὁ Κύνιος μετὰ τοῦ ἐξώστου του δὲν ὁμοιάζει τ' ἄλλα πλοῖα, αὐτοὶ θὰ παρετήρησαν ἂν ἐφάνη εἰς τὸν

Σηκουάναν. Ἄν δὲν τὸν εὐρώμεν εἰς τοῦτον τὸν ποταμὸν, τὸν ζητοῦμεν ἔπειτα εἰς τὸν Ἀήγειρον, εἰς τὴν Γαρόννην, εἰς ὅλους τοὺς ποταμούς τῆς Γαλλίας, καὶ θὰ τὸν εὐρώμεν.

Δὲν εἶχον τί ν' ἀντιτάξω εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Ματτίαι, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Σηκουάναν, καὶ νὰ παρακολουθήσωμεν προσαναβαίνοντες τὴν δεξιὰν ὄχλην του.

Ἀφ' οὗ δ' ἐφροντίσαμεν περὶ ἡμῶν, καιρὸς ἦτον νὰ μεριμνήσωμεν καὶ ὑπὲρ τοῦ Κάπη. Ἀφ' οὗτοῦ ἐδόθη κίτρινος, ὁ Κάπης δὲν ἦτον δι' ἐμὲ πλέον ὁ Κάπης. Ἠγοράσαμεν λοιπὸν μαλακὸν σαπῶνιον, καὶ εἰς τὸν πρῶτον ῥύακα θν ἀπηντήσαμεν τὸν ἐτρίψαμεν εὐρώστως, ἀντικαθιστῶντες ἀλλήλους ὅταν ἀπηνῶμεν.

Ἄλλ' ἡ βαφὴ τοῦ φίλου ἡμῶν Βὲβ ἦτον ἀρίστης ποιότητος, καὶ μᾶς ἐχρειάσθησαν πολλὰ βαπτίσεις καὶ πολλοὶ σαπωνισμοί· ἔπρεπε δὲ καὶ ἐβδομάδες καὶ μῆνες νὰ παρέλθωσι πρὶν ὁ Κάπης ἀναλάβῃ τὸ φυσικὸν χρομᾶ του. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ Νορμανδία εἶναι ὁ τόπος τῶν ὑδάτων, καὶ καθ' ἐκάστην ἐδυνάμεθα νὰ τὸν λούωμεν.

Διὰ Βυεζύζης, Καὲν, Πον-Λεβὲκ, καὶ Ποντ-᾽Οδμερ ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Σηκουάναν κατὰ τὴν θέσιν Λα-Βούιλλ.

Ὅταν περὶ τὸ τέλος μιᾶς ἡμέρας ὁδοιπορίας προσεκύψαμεν ἀπὸ δρόμου συνεισπραμένον, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς λόφων συνδένδρων εἶδομεν αἴφνης ἐμπρὸς ἡμῶν τὸν Σηκουάναν διαγράφοντα μεγάλην καμπύλην περὶ ἡμᾶς, καὶ ἡσύχως κυλίσοντα τὰ ἔρημα καὶ ἰσχυρὰ ὕδατά του, ἃ ἐκάλυπτον πλησίον πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια πέμποντα μέχρις ἡμῶν τὸν καπνὸν των, ὁ Ματτίαις ἐκήρυξεν ὅτι ἡ θέα αὕτη τὸν συμφιλὸς μετὰ τοῦ ὕδατος, καὶ ὅτι ἐννοεῖ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ ὀλισθαίνῃ τις ἐπὶ τοῦ ἀταράχου αὐτοῦ ποταμοῦ, μετὰ τῶν γλοερῶν πεδίων, τῶν καλλιεργουμένων ἀγρῶν, τῶν σκοτεινῶν δασῶν, ὅφ' ὧν περιεστέφετο ὡς διὰ κορωνίδος πρασίνης.

— Νὰ εἶσαι βέβαιος, μοι εἶπεν, ὅτι εἰς τὸν Σηκουάναν περιέφερον ἡ κυρία Μίλλιγαν τὸν ἀσθενῆ της υἱόν.

— Θὰ τὸ μάθωμεν ἐρωτῶντες τοὺς κατοικοὺς τοῦ χωρίου ἐκεῖ κάτω.

Ἀλλὰ δὲν ἤξευρον τότε ὅτι εὐκόλως δὲν ἐρωτῶνται οἱ Νορμανδοί, διότι σπανίως ἀπαντῶσι κατὰ τρόπον ὀρισμένον, καὶ ἐξ ἐναντίας ἐρωτῶσι τοὺς ἐρωτῶντας οἱ ἴδιοι.

— Ἐρωτᾶτε διὰ πλοῖον τῆς Ἀβρας ἢ τοῦ Ῥουάν; — Εἶναι πέραμα; — εἶναι τρεχαντήρι; εἶναι λέμβος; εἶναι σχεδία;

Ἀφ' οὗ δ' ἀπηντήσαμεν εἰς τὰς διαφόρους ταύτας ἐρωτήσεις, ἐξελάθωμεν σχεδὸν ὡς βέβαιον ὅτι ὁ Κύκρος ποτὲ δὲν ἐφάνη εἰς τὴν Λὰ Βούιλλ, ἢ ὅτι, ἂν ἐπέρασεν, ἦτον νύξ, καὶ οὐδεὶς τὸν εἶδε.

Ἐκ τῆς Λὰ Βούιλλ ἐπήγαμεν εἰς Ῥουάν, ὅπου πάλιν ἤρουνῆσαμεν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπιτυχέστερον. Οὕτε

εἰς Ἐλβερ ἤξευρον νὰ μᾶς εἰπῶσι τι περὶ τοῦ Κύκρου· τὸ αὐτὸ καὶ εἰς Πόσσην, ὅπου ὑπάρχουσι καταρράκται καταπακτοί, καὶ ὅπου ἐπομένως πλοῖα δὲν διέρχονται ἀπαρατήρητα.

Ἀλλὰ, χωρὶς ν' ἀποθαρρύνωμεν, ἐπροχωροῦμεν πάντοτε, καὶ τοὶ χωρὶς μεγάλης ἐλπίδος, διότι ὁ Κύκρος δὲν ἦτον δυνατόν νὰ ὠρμήθῃ ἐξ ἐνὸς τῶν μεταξὺ κειμένων σημείων. Ἀπίθωνον δὲν ἦτον νὰ εἶχεν ἀποπλεύσει ἡ κυρία Μίλλιγαν μετὰ τοῦ Ἀρθοῦρ ἐκ Κιλλεθεδρ ἢ ἐκ Κωδεδεκ, ἔτι δὲ πιθανώτερον ἐκ Ῥουάν. Ἀφ' οὗ ὅμως ἔγνος τοῦ διάπλου των δὲν εὐρίσκομεν, ἔπρεπε νὰ ὑπάγωμεν μέχρι Παρισίων, ἢ μᾶλλον ἐπέκεινα.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὥδοιποροῦμεν μόνον ὅπως προχωρήσωμεν, ἀλλ' ἔπρεπε καὶ καθ' ἡμέραν νὰ κερδίζωμεν τὸν ἐπιούσιον, μᾶς ἐχρειάσθησαν πέντε ἐβδομάδες ἀπὸ Ἰσιγνὺ εἰς Χαρεντῶνα.

Ἐκεῖ ὅμως, ζήτημα· θὰ παρακολουθοῦμεν τὸν Σηκουάναν, ἢ τὴν Μάρνην; Πολλὰκις ἠρώτησα ἐμαυτὸν περὶ τούτου σπουδάζων τὸν χάρτην μου, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκον λόγους πειστικωτέρους διὰ τὴν μίαν ὁδὸν μᾶλλον παρὰ διὰ τὴν ἄλλην.

Εὐτυχῶς ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς Χαρεντῶνα, ἔπαυσαν αἱ ἀμφιβολίαι, διότι ἐκεῖ ἐμάθομεν ὅτι εἶχε φανῇ πλοῖον ὁμοιάζον τὸν Κύκρον. Ἦτον πλοῖον διασκεδάσεως, καὶ εἶχεν ἐξώστην.

Ὁ Ματτίαις τόσον χυχαριστήθη, ὥστε ἤρχισε νὰ χορεύῃ εἰς τὴν ὄχλην. Ἐπειτα δὲ, παύσας τὸν χορὸν, ἔλαβε τὸ βιολίον του, καὶ ἔπαιξε παρὰφόρως ἐμβατήριον θριαμβευτικόν.

Ἐν τούτοις ἐγὼ ἐξηκολοῦθησα ἐρωτῶν τὸν ναύτην, ὅστις εἶχε συγκατατεθῇ νὰ μᾶς ἀποκριθῇ. Ἀμφιβολία δὲν ἐπετρέπετο· ἦτον βεβαίως ὁ Κύκρος. Πρὸ δύο περὶπου μηνῶν εἶχε διέλθῃ διὰ Χαρεντῶνος, προσαναβαίνων τὸν Σηκουάναν.

Δύω μῆνες! Πάρα πολὺ μᾶς εἶχε προλάβει· ἀλλὰ τί βλάπτει; Προχωροῦντες πάντοτε, τέλος πάντων θὰ τὸν ἀπηνῶμεν, ἂν καὶ ἡμεῖς μὲν εἴχομεν μόνους τοὺς πόδας ἡμῶν, ἐκεῖνος δὲ τοὺς πόδας δύο καλῶν ἵππων.

Τὸ ζήτημα τοῦ καιροῦ ἦτον οὐδέν. Τὸ σπουδαῖον, τὸ ἔκτακτον, τὸ θαυμάσιον, ἦτον ὅτι ἀνευρέθη ὁ Κύκρος.

— Τίς εἶχε δίκαιον; ἔκραξεν ὁ Ματτίαις.

Ἄν ἐτόλμων θὰ ὁμολόγουν ὅτι καὶ ἡ ἐδική μου ἐλπίς ἦτον ζωηρὰ, ζωηροτάτη· ἀλλὰ δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ ὀρίσω, οὔτε ἀπέναντι ἐμοῦ αὐτοῦ πάσας τὰς ἰδέας, πάσας τὰς ἀτοπίας ὅσαι παρέφερον τὴν φαντασίαν μου.

Δὲν εἴχομεν πλέον νὰ ἱστάμεθα καὶ νὰ ἐρωτῶμεν τοὺς ἀνθρώπους· ὁ Κύκρος ἦτον ἐμπρὸς· ἤρκει ν' ἀκολουθῶμεν τὸν Σηκουάναν διὰ νὰ τὸν εὐρώμεν.

Ἄλλ' εἰς Μορέτ ὁ Λοῦγγ ἐκθάλλει εἰς τὸν Σηκουάναν, καὶ ἐκεῖ ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς ἐρεῦνας.

Ὁ Κύκρος εἶχε προσαναβῇ τὸν Σηκουάναν.

Εἰς Μοντερὸ νῆαι ἔρουναι.

Ἐνταῦθα ὁ Κύκρος ἐγκατέλιπε τὸν Σηκουάναν καὶ εἰσέπλευσεν εἰς τὴν Ὑόννην. Πρὸ ἐπέκεινα τῶν δύο μηνῶν ἀφῆκε τὸ Μοντερώ. Ἐφῆρε δὲ μίαν κυρίαν Ἀγγλίδα καὶ ἓν παιδίον κείμενον ἐπὶ κλίνης.

Παρακολουθοῦντες δὲ τὸν Κύκρον πλησιάζομεν εἰς τὴν Λίξαν, καὶ ἰσχυρῶς κτυπᾷ ἡ καρδία μου ὅταν, σπουδάζων τὸν χάρτην, ἐρωτῶ ἐμαυτὸν ἂν μετὰ τὸ Ζοῖγνὺ ἡ κυρία Μίλλιγαν ἐξελέξατο τὴν διώρυγα τῆς Βουργονίας ἢ τὴν τῆς Νιβερναιίας.

Φθάντες εἰς τὴν συμβολὴν τῆς Ὑόννης καὶ τοῦ Ἀρμεσῶνος, ἐμάθομεν ὅτι ὁ Κύκρος ἐξηκολούθησε προσαναβαίνων τὴν Ὑόννην ὥστε θὰ διέλθωμεν διὰ Δρευζύ, θὰ ἰδῶμεν τὴν Λίξαν! Ἡ ἰδέα θὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ τῆς κυρίας Μίλλιγαν καὶ περὶ τοῦ Ἀρθοῦρ.

Ἀφ' οὗτοῦ ἐδιώκομεν τὸν Κύκρον, ὀλίγον χρόνον ἐδίδομεν εἰς τὰς παραστάσεις, καὶ ὁ Κάπης, ὅστις ἦτον ἡθοποιὸς εὐσυνείδητος, οὐδὲν ἐνόει διατὶ τόσον νὰ σπεύδωμεν, δικτὶ δὲν τῷ ἐπετρέπομεν νὰ κάθῃται σοβαρῶς, τὸν δίσκον εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐμπρὸς τῆς «ἐντίμου δημηγύρεως», ὅταν αὐτὴ δὲν ἔθετε ταχέως τὴν χεῖρα εἰς τὸ βαλάντιον. Ἡ ὑπομονὴ εἶναι ἀρετὴ.

Ἄλλ' ὑπομονὴν πλέον δὲν εἴχομεν, καὶ αἱ εἰσπράξεις ἤλαττοῦντο, ὡς ἤλαττοῦτο καθ' ἐκάστην καὶ τὸ περίσσευμα τῶν τεσσαρχόντων δραχμῶν. Ἀντὶ νὰ ταμιεύωμεν χρήματα, ἐδαπανῶμεν καὶ ἐκ τοῦ κεφαλαίου.

— Ἀς σπεύσωμεν, ἔλεγεν ὁ Ματτίαις, νὰ φθάσωμεν τὸν Κύκρον.

Καὶ ἔλεγον καὶ ἐγὼ ὡς ἐκεῖνος· Ἀς σπεύσωμεν.

Ποτὲ τὸ ἐσπέρας δὲν παρεπονόμεθα ὅτι ἀπηνῶμεν, ὅσον μακρὸς καὶ ἂν ἦτον ὁ σταθμός· ἐξ ἐναντίας ἡμεῖς πάντοτε σύμφωνοι ν' ἀναχωρήσωμεν ἐνωρὶς τὴν ἐπαύριον.

— Θὰ μ' ἐξυπνήσῃς, ἔλεγεν ὁ Ματτίαις, ὅστις ἡγάπα τὸν ὕπνον.

Καὶ ὅταν τὸν ἐξύπνουν, ποτὲ δὲν ἤργει νὰ ἐγερθῇ.

Πρὸς οἰκονομίαν εἴχομεν ἐλαττώσει τὰς δαπάνας ἡμῶν, καὶ ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἦτον θερμὸς, ὁ Ματτίαις ἐκήρυξεν ὅτι δὲν τρώγει κρέας, «διότι τὸ θέρος ὑγιεινὸν δὲν εἶναι τὸ κρέας». Περιωριζόμεθα λοιπὸν εἰς ξηρὸν ἄρτον καὶ ἐν αὐτῷ σκληρὸν δ διενεμόμεθα, ἢ ὀλίγον βούτυρον. Ἦμαρ εἰς τὴν χώραν τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἐπινόημεν μόνον νερόν.

Τί μᾶς ἔμελλε;

Ἐνίοτε ὅμως ἐπήρχοντο καὶ λαίμαργοι ἰδέαι εἰς τὸν Ματτίαν.

— Ἦθελον πολὺ νὰ εἶχεν ἀκόμη ἡ κυρία Μίλλιγαν τὴν καλὴν ἐκείνην μαγειρίσαν, ἥτις προσκεύαζε τοὺς πλακοῦντας ἐκείνους τῶν ὀπωρικῶν. Πολὺ καλὰ πρέπει νὰ εἶναι τὰ βερούκοκα εἰς πλακοῦντια.

— Δὲν ἔφαγες ποτέ;

— Ἐφαγον μῆλα εἰς πλακοῦντια· βερούκοκα ὅμως ποτέ. Τὰ εἶδον μόνον. Τί εἶναι τὰ λευκὰ ἐκεῖνα πράγματα ἐπάνω εἰς τὸ κίτρινον γλυκόν;

— Ἀμύγδαλα!

— Ὡ!

Καὶ ὁ Ματτίαις ἤνοιγε τὸ στόμα ὡς ἵνα καταπῇ ἓνα πλακοῦντα ὁλόκληρον.

Ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ἐλιγμῶν τῆς Ὑόννης μετὰ τὸ Ζοῖγνὺ καὶ Ὠξέρης, ἡμεῖς, παρακολουθοῦντες τὴν δημοσίαν ὁδὸν, εἴχομεν κερδήσει ὀλίγον δρόμον κατόπιν τοῦ Κύκρου· ἀλλ' ἀπὸ τῆς Ὠξέρης τὸν ἐχάσαμεν πάλιν, διότι ὁ Κύκρος εἰσπλεύσει εἰς τὴν διώρυγα τῆς Νιβερναιίας, καὶ ἐπροχώρει ταχέως εἰς τ' ἀκύμαντα ὕδατα.

Εἰς ἐκάστην καταπακτὴν εἴχομεν εἰδήσεις του, διότι εἰς τὴν διώρυγα ταύτην, ἐφ' ἧς πολλὴ δὲν ὑφίσταται ποταμοπλοῖα, ὅλοι εἶχον παρατηρήσει τὸ πλοῖον τοῦτο, τὸ τόσον ὀλίγον ὁμοιάζον πρὸς τὰ συνήθη.

Καὶ οὐ μόνον περὶ τοῦ Κύκρου μᾶς ὁμίλουν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς κυρίας Μίλλιγαν, ἣν ἔλεγον «Ἀγγλίδα ἀγαθωτάτην», καὶ περὶ τοῦ Ἀρθοῦρ, περὶ οὗ διηγούντο ὅτι ἦτον παιδίον κατὰκοιτον, μόνον εἰς τὴν κλίνην του ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ὑπὸ ἐξώστην κακοσμημένον ὑπὸ φυτῶν καὶ ἀνθέων, ἐνίοτε ὅμως καὶ ἐγειρόμενον.

Ἐπομένως ὁ Ἀρθοῦρ ἦτον καλήτερος.

Ἐπλησιάζομεν ἤδη εἰς τὸ Δρευζύ· ἀκόμη δύο ἡμέρας· ἀκόμη μίαν, ἀκόμη ὀλίγας ὥρας.

Τέλος βλέπομεν τὰ δάση εἰς ἃ εἴχομεν πικίξει μετὰ τῆς Λίξας τὸ παρελθὸν φθινόπωρον, καὶ βλέπομεν καὶ τὴν καταπακτὴν μετὰ τοῦ οἰκίσκου τῆς κυρᾶς Κατερίνης.

Χωρὶς τίποτε νὰ εἰπῶμεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ἐκ συμφώνου ἐπεταχύνσαμεν τὸ βῆμα, ὁ Ματτίαις καὶ ἐγὼ, καὶ δὲν περιπατοῦμεν πλέον, ἀλλὰ τρέχομεν. Ὁ δὲ Κάπης, ὅστις ἀνευρίσκει γνωστὰ μέρη, προηγῆθη καλπάζων.

Θὰ ὑπάγῃ νὰ εἰπῇ εἰς τὴν Λίξαν ὅτι φθάνομεν, καὶ ἡ Λίξα θὰ ἔλθῃ εἰς προὔπαντησιν ἡμῶν.

Ἀλλὰ δὲν βλέπομεν τὴν Λίξαν ἐξερχομένην τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τὸν Κάπην ὅστις φεύγει ὡς ἂν ἐδιώκετο.

Ἀμφότεροι ὡς ἐκ συμφώνου ἐστάθημεν καὶ ἠρωτῶμεθα τί τοῦτο δῆλοι, τί συνέβη; ἀλλ' οὐδεὶς ἡμῶν ἐξέφρασε τὴν ἐρώτησιν, καὶ ἐπνυλαμβάνομεν τὴν πορείαν ἡμῶν.

Ὁ Κάπης, ἐπανελθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἐκολλήθη, ὡς περίφοβος, εἰς τὰς πτέρνας μας.

Εἰς τὴν καταπακτὴν τοῦ καταρράκτου βλέπομεν ἄνθρωπον ἀσχολούμενον· οὗτος δὲ δὲν εἶναι ὁ θεὸς τῆς Λίξας.

Προχωρήσαμεν ἐκείθεν μέχρι τοῦ μαγειρείου, ὅπου εἶδομεν γυναικὴ ἀγνωστον ἐργαζομένην εἰς τὸ μαγειρεῖον.

— Ἡ κυρία Συριώτου; ἐρωτῶμεν.

Ἡ γυνὴ δ' ἐκείνη μᾶς ἀτενίζει ὀλίγον πρὶν ἢ μᾶς ἀπαντήσῃ, ὡς ἂν ἠρώτῳμεν ἀνοησίας.

— Δὲν εἶναι πλέον ἐδῶ, μᾶς λέγει τέλος πάντων.

— Καὶ ποῦ εἶναι;

— Εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἄφωναί, ἀντηλλάχμεν βλέμματα, ὁ Ματτίας καὶ ἐγώ. Εἰς τὴν Αἴγυπτον! Κυρίως δὲν ἠξεύρομεν τί ἐστὶν Αἴγυπτος, ποῦ εἶναι ἡ χώρα αὕτη, ἀλλ' ἀορίστως ἐφρονοῦμεν ὅτι εἶναι μακρὰν, πολὺ μακρὰν, πέραν πού τῶν θαλασσῶν.

— Καὶ ἡ Λίτσα; Γνωρίζετε τὴν Λίτσαν;

— Ἀκούεις! Ἡ Λίτσα ἐπῆγεν εἰς πλοῖον, εἰς μίαν κυρίαν Ἀγγλίδαν.

Ἡ Λίτσα εἰς τὸν Κύκρον! Εἶναι ὄνειρον;

Ἄλλ' ἡ γυνὴ μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀλήθεια.

— Σὺ εἶσαι ὁ Ῥεμῆς; μ' ἠρώτησε.

— Ναί.

— Λοιπὸν, μᾶς εἶπεν, ὅταν ὁ Συριότος ἐπνίγῃ...

— Ἐπνίγῃ;

— Εἰς τὸν καταρράκτην. Ἄ! δὲν ἠκούσατε ὅτι ὁ Συριότος ἔπεσεν εἰς τὸ νερὸν, ὅτι ἐπέρασεν ἀπὸ κάτω ἀπὸ μίαν σάνίδα, καὶ τὸ φέρεμά του ἐμπερδεύθη εἰς ἓν καρφίον. Αὐτὰ εἶναι τοῦ ἐπαγγέλματος. Τότε, ἀφ' οὗ ἐπνίγηκε, ἡ Αἰκατερίνη εὗρεθι εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, ἂν καὶ ἡ ἀξιοῦστος τῆς εἶναι πολλή. Ἀλλὰ, ἠξεύρετε, ὅταν λείπουν τὰ χρήματα, δὲν κατασκευάζονται ἀπὸ μίαν ἡμέραν εἰς ἄλλην. Χρήματα δὲν εἶχε. Τῇ ἐπρότειναν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ν' ἀναθέρψῃ τὰ παιδιὰ μίᾳ κυρίᾳ, ὅπου εἶχεν ὑπηρετήσῃ ὡς τροφός. Ἀλλ' εἶχε τὴν δυσκολίαν τῆς ἀνεψιάς τῆς, τῆς μικρᾶς Λίτσας. Καὶ ἐν ᾧ δὲν ἠξεύρε τί νὰ κάμῃ, ἰδοὺ εἰς τὸν καταρράκτην ἔρχεται μίαν ἐσπέραν μία κυρία Ἀγγλίς, ἥτις περιφέρει τὸ παιδίον τῆς ἀσθενές. Συνδιαλέγονται, καὶ ἡ Ἀγγλίς, ἥτις ἐζητεῖ παιδίον νὰ παίζῃ μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅστις ἐβαρύνετο μόνος εἰς τὸ πλοῖον, ζητεῖ νὰ τῇ δοθῇ ἡ Λίτσα, καὶ ὑπόσχεται νὰ τὴν ἀναλάβῃ, νὰ τὴν θεραπεύσῃ, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τύχην τῆς. Καλὴ κυρία ἦτον αὕτη, ἀγαθωτάτη καὶ ἡμερωτάτη πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Ἡ Αἰκατερίνα ἐδέχθη, ἡ Λίτσα ἐπῆγεν εἰς τὸ πλοῖον τῆς Ἀγγλίδος κυρίας, καὶ ἡ Αἰκατερίνα ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον. Ὁ σύζυγός μου ἀντικατέστησε τὸν Συριότον. Ἡ Λίτσα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ· οἱ ἱατροὶ ὅμως λέγουσιν ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἠμπορέσῃ. Ἐζήτησεν ὅμως, πρὶν ἀναχωρήσῃ, παρὰ τῆς θείας τῆς νὰ μ' εἰπῇ νὰ σοὶ τὰ διηγηθῶ ὅλα αὐτὰ, ἂν ἔλθῃς νὰ τὴν ἰδῇς. Αὐτὰ εἶναι.

Τόσον ὅλα αὐτὰ μὲ παρεξήλυσαν, ὥστε λέξιν δὲν ἦν νὰ εἰπῶ. Ἀλλ' ὁ Ματτίας δὲν τὰ ἔχασεν ὡς ἐγώ.

— Καὶ ποῦ ἐπῆγεν ἡ Ἀγγλὶς κυρία ἐκείνη; ἠρώτησεν.

— Εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν, ἢ εἰς τὴν

Ἑλβετίαν. Ἦ Ἀίτσα ὑπεσχέθη νὰ μοὶ γράψῃ διὰ νὰ σοὶ δώσω τὴν διεύθυνσίν τῆς, ἀλλ' ὡς τώρα ἐπιστολὴν δὲν ἔλαβον.

KB

Τὰ ὥραϊα σπάργαν· αἱ εἶπον ἀλήθειαν

Καὶ ἐγὼ μὲν ἔμενον ἄρωνος, ὁ δὲ Ματτίας ἐπραξεν ὅ,τι ἐγὼ εἶχον περκαμελήσει.

— Σὰς εὐχαριστοῦμεν πολλὸν, κυρία, εἶπε.

Ἑλπερώς δὲ σπρώξας με, μ' ἔφερεν ἐξω τοῦ μαγειρείου.

— Ἀναχωροῦμεν, εἶπεν. Ἐμπρός! Ὁχι μόνον τὸν Ἀρθοῦρ καὶ τὴν κυρίαν Μίλλιγαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Λίτσαν ἔχομεν νὰ φθάσωμεν τώρα. Τί καλὰ! Θὰ ἐχρονотριβοῦμεν εἰς Δρεζύ. Τώρα ἠμποροῦμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν δρόμον μας. Ἰδοὺ ἀγαθὴ τύχη! Ἀρκετὰς κακὰς εἶχομεν· τώρα μᾶς ἔρχονται καὶ καλὰ. Ὁ ἄνεμος ἤλλαξε. Τίς ἠξεύρει ποῖα καλὰ ἀκόμη μᾶς ἐπιφυλάττονται;

Καὶ ἐξακολουθήσαμεν διώκοντες τὸν Κύκρον, ἄνευ χρονοτριβῆς, καὶ μόνον μένοντες τὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον καιρὸν, ὅταν ἔπρεπε νὰ κοιμώμεθα καὶ νὰ κερδίζομεν τινὰς ὁδοὺς.

Εἰς Δελίτσην, ὅπου ἡ Νιθερνάια διώρυξ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λείγηρα, ζητοῦμεν εἰδήσεις περὶ τοῦ Κύκρου, καὶ μανθάνομεν ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὴν πλαγίαν διώρυγα. Παρακολουθοῦμεν δ' αὐτὴν μέχρι Διγοίνης, καὶ ἐκεῖθεν τὴν τοῦ κέντρου μέχρι Σαλῶνος.

Ὁ χάρτης μου μοὶ λέγει ὅτι διὰ Χαρόλλης θὰ διπυθονόμεθα ἀμέσως εἰς Μακῶνα, ἀποφύγοντες γύρον μέγαν, καὶ πολλῶν ἡμερῶν πορείαν· ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς αὕτη εἶναι ἀπότολμος, καὶ ἀφ' οὗ ἐσυζητήσαμεν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, οὐδεὶς ἡμῶν τολμᾷ νὰ τὴν συστήσῃ, διότι ὁ Κύκρος ἴσως ἐστάθη καθ' ὁδόν, καὶ τότε τὸν παρερχόμεθα, καὶ ὅα ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψωμεν ὀπίσω, χρονοτριβοῦντες ἀντὶ νὰ κερδίσωμεν καιρὸν.

Κατέβημεν λοιπὸν τὴν Σαῶνην ἀπὸ Σαλῶνος εἰς Λυών.

Ἀλλ' ἐκεῖ παρουσιάσθη ἀληθὴς δυσκολία. Ὁ Κύκρος κατέβη, ἢ ἀνέβη τὸν Ῥοδανόν; δηλαδὴ ἡ κυρία Μίλλιγαν ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἢ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν;

Ἐν τῇ μεγάλῃ κινήσει τῶν πλοίων τῶν ἀναβαινόντων καὶ καταβαινόντων τὸν Ῥοδανόν καὶ τὴν Σαῶνην, ὁ Κύκρος ἐπέρασεν ἴσως ἀπαρατήρητος. Ἐρωτῶμεν λοιπὸν τοὺς ναύτας, τοὺς κωπηλάτας, καὶ ὅλους τοὺς ζῶντας εἰς τὰς προκυμαίας, καὶ τέλος συλλαμβάνομεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ κυρία Μίλλιγαν ἐπῆγεν εἰς Ἑλβετίαν. Παρακολουθοῦμεν ἐπομένως τὸν Ῥοδανόν.

— Ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας ὁ δρόμος φέρεται εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἶπεν ὁ Ματτίας. Ἀλλὰ τύχη! Ἀν παρακολουθοῦντες τὴν κυρίαν Μίλλιγαν ἐφθάνομεν εἰς τὴν Λούκκαν, πῶς θὰ ἐχαίρετο ἡ Χριστίνα!

Ὁ δυστυχὴς Ματτίας μὲ βοήθει ν' ἀνέρω εἰ-

κείνους οὓς ἀγαπῶ, καὶ ἐγὼ οὐδὲν πράττω ὅπως ἐναγκαλισθῇ τὴν μικρὰν ἀδελφὴν του.

Ἀπὸ τοῦ Λυῶν ἡμεῖς ὑπάγομεν ταχύτερα τοῦ Κύκρου, διότι ὁ ταχύροπος Ῥοδανὸς δὲν προσαναβαίνει εὐκόλως ὡς ὁ Σηκουάνας. Εἰς Κυλὸζ μᾶς προηγείται μόνον κατὰ ἑξ ἑβδομάδας. Σπουδάζων ὅμως τὸν χάρτην, ἀμφιβάλλω ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν φθάσωμεν πρὸ τῆς Ἑλβετίας, διότι ἠγνόουν ὅτι ὁ Ῥοδανὸς δὲν διαπλέσσεται μέχρι Γενεύης, καὶ ἐνομιζομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Κύκρου ἤθελεν ἡ κυρία Μίλλιγαν νὰ διατρέξῃ τὴν Ἑλβετίαν, ἢς τὸν χάρτην δὲν εἶχομεν.

Ἐφθάσαμεν οὕτως εἰς Σέυσσελ, πόλιν διαρρέομένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κρημαστὴ γέφυρα. Κατέβημεν δ' εἰς τὴν ὄχθην, καὶ, — ὦ τῆς ἐκπλήξεως! — μακρόθεν μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀνεγνώρισα. . . τὸν Κύκρον!

Τρέχομεν ἀμέσως. Εἶναι τὸ σχῆμά του· αὐτὸς εἶναι, καὶ ὅμως φαίνεται ὡς πλοῖον ἐγκαταλειμμένον. Εἶναι στερεῶς δεδεμένος ὀπίσω σανιδώματος προστατεύοντος αὐτόν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' αὐτοῦ εἰσὶ κλειστά· καὶ εἰς τὸν ἐξώστην δὲν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι.

Τί τρέχει; Τί συνέβη εἰς τὸν Ἀρθοῦρ;

Καὶ ἰστάμεθα· ἀγωνία δὲ πιέζει τὴν καρδίαν ἡμῶν.

Ἀλλ' ἀνανδρον εἶναι νὰ μένωμεν οὕτως ἀκίνητοι. Πρέπει νὰ προχωρήσωμεν, νὰ μάθωμεν.

Ἀπαντῶμεν ἓνα ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐρωτῶμεν καὶ λαμβάνομεν ἀποκρίσιν παρ' αὐτοῦ, διότι οὗτος εἶναι ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν φύλαξιν τοῦ Κύκρου.

— Ἦ Ἀγγλὶς κυρία, ἥτις ἦτον εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν δύο παιδιῶν τῆς, ἐνὸς ἄρρενος παραλυτικοῦ καὶ μιᾶς κόρης βωδῆς, εἶναι εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Ἀφῆκε δὲ τὸ πλοῖόν τῆς, διότι δὲν ἐδύννατο ν' ἀναβῇ περαιτέρω τὸν Ῥοδανόν. Ἦ κυρία καὶ τὰ δύο παιδιὰ μετὰ μιᾶς ὑπηρετίας ἀνεχώρησαν ἐφ' ἀμάξης, οἱ δ' ἄλλοι ὑπηρετῆται παρηκολούθησαν μετὰ τῶν σκευῶν· θέλει δ' ἐπανέλθῃ τὸ φθινόπωρον εἰς τὸν Κύκρον, νὰ καταβῇ τὸν Ῥοδανόν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διαχειρμάσῃ εἰς τὴν Μεσημβρίαν.

Τότε συνήλθομεν. Οὐδεὶς τῶν καταλαθόντων ἡμᾶς φόβων ἦτον εὐλογος. Ἐπρεπε νὰ εἰκάσωμεν τὸ καλὸν, ἀντὶ εὐθὺς τὸ κακὸν ν' ἀναλογισθῶμεν.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὴν αὐτὴν ἡ κυρία; ἠρώτησεν ὁ Ματτίας.

— Ἐπῆγε νὰ ἐνοικιάσῃ ἐξοχικὴν οἰκίαν παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, πρὸς τὸ Βεβέ. Ἀκριβῶς δὲν ἠξεύρω ποῦ. Ἐκεῖ θὰ μείνῃ ὅλον τὸ θέρος.

Ἐμπρός! Εἰς Βεβέ. Εἰς Γενεύην θ' ἀγοράσωμεν χάρτην τῆς Ἑλβετίας, καὶ θὰ εὕρωμεν ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτο τὸ χωρίον. Τώρα ὁ Κύκρος δὲν τρέχει πλέον ἐμπρὸς ἡμῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ κυρία Μίλλιγαν ὅα παρέλθῃ τὸ θέρος εἰς τὴν

ἐξοχικὴν τῆς οἰκίαν, εἴμεθα βέβαιοι νὰ τὴν εὕρωμεν, ἀρκεῖ νὰ τὴν ζητήσωμεν.

Καὶ τέσσαρας ἡμέρας ἀφ' οὗ ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Σέυσσελ, ἐζητοῦμεν περὶ τὸ Βεβέ μετὰ τῶν πολυχρήμων ἀγροικῶν, αἵτινες ἀπὸ τῆς κυνῆς λίμνης ἀναβαίνουσιν ἐπιχαίρειν τὰ χλοερὰ καὶ σὺδενδρα τοῦ ὄρους πλευρά, τίς εἶναι ἡ κατοικοῦμένη ὑπὸ τῆς κυρίας Μίλλιγαν μετὰ τοῦ Ἀρθοῦρ καὶ τῆς Λίτσας. Τέλος ἐφθάσαμεν. Ἦτον καιρὸς, διότι τὸ βαλάντιόν μας περιεῖχε τρεῖς ὁδοὺς ἀκόμη, καὶ τὰ ὑποδήματά ἡμῶν δὲν εἶχον πέλματα.

Ἀλλὰ τὸ Βεβέ δὲν εἶναι μικρὸν χωρίον, ὡς ἐφάνταζόμεθα, εἶναι πόλις, καὶ περισσότερον παρὰ πόλιν κοινὴ, διότι μετ' αὐτῆς συνέχονται, μέχρι Βιλλενεῦβ, πολλὰ κατὰ σειρὰν χωρία καὶ προάστεια, ἐν ὅλον ἀποτελοῦντα, τὸ Βλοναί, Κορσιέρ, Τοῦρ δε-Πέλς, Κλαρὲνς, Σερεξ, Βεϋτώ, Σιλλών. Νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ τῆς κυρίας Μίλλιγαν, ἢ καὶ ἀπλῶς περὶ κυρίας Ἀγγλίδος, συνοδευμένης ὑπὸ υἱοῦ ἀσθενοῦς καὶ θυγατρὸς βωδῆς, ἐνοήσαμεν ταχέως ὅτι ἦτον ἄσκοπον.

Τὸ Βεβέ καὶ τὰ περὶ κατοικοῦνται ὑπ' Ἀγγλων καὶ Ἀγγλίδων, καθὼς πᾶσα πόλις θεραινῶν κατοικῶν περὶ τοῦ Λονδίνου.

Τὸ ὁρθότερον λοιπὸν εἶναι νὰ ζητήσωμεν καὶ ἐπισκεφθῶμεν μόνος μας πάσας τὰς οἰκίας ὅπου δύνανται νὰ κατοικῶσι ξένοι. Τοῦτο τῷ ὄντι δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον, διότι ἀρκεῖ νὰ παίζωμεν τὴν μουσικὴν ἡμῶν συλλογὴν εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς.

Εἰς μίαν ἡμέραν περιήλθομεν ὅλον τὸ Βεβέ, καὶ ἱκανὰ εἰσπεράξαμεν. Ἀλλοτε, ὅτε συνήγομεν χρήματα διὰ τὴν ἀγελάδα καὶ διὰ τὴν πλαγῶνα τῆς Λίτσας, θὰ ἐθεωροῦμεν ὡς εὐτυχὴ τὴν ἐσπέραν ταύτην· ἀλλ' ἤδη τὰ χρήματα δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς ἡμῶν. Οὐδαμῶς δ' εὕρομεν τὴν ἐλαχίστην ἐνδειξὴν περὶ τῆς κυρίας Μίλλιγαν.

Τὴν δ' ἐπαύριον εἰς τὰ περὶ χωρία τοῦ Βεβέ ἐξακολουθήσαμεν τὰς ἐρεῖνας, περιπατοῦντες κατ' εὐθεῖαν ὅπου οἱ δρόμοι μᾶς ἔφερον, παίζοντες ἐμπρὸς τῶν οἰκιῶν ὅσκι ἐφάνοντο εὐπρεπεῖς, εἴτε ἀνοικτὰ εἴτε κλειστὰ ἦσαν αὐτῶν τὰ παράθυρα. Ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐσπέραν ἐπιστρέφομεν ὡς εἶχομεν ἐπιστρέψει καὶ τὴν προτερῆαν. Καὶ ὅμως ἐπήγομεν ἀπὸ τῆς λίμνης εἰς τὸ ὄρος καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους εἰς τὴν λίμνην, παρατηροῦντες περὶ ἡμῶν, ἐρωτῶντες ἐνίοτε τοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκείνομεν ἀγαθοὺς, καὶ συγκατανεύοντας νὰ μᾶς ἀκούσῃ καὶ νὰ μᾶς ἀποκρίνωνται.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην δις μᾶς ἐδόθη ἀπατηλὴ χαρὰ, παρ' ἀνθρώπων εἰπόντων ὅτι δὲν γνωρίζουσι μὲν τὸ ὄνομα, ἀλλὰ γνωρίζουσι τὴν κυρίαν ἣν ζητοῦμεν, καὶ ἅπαξ μὲν ἐστάλημεν εἰς ἀγροτικὴν οἰκίαν ὠκοδομημένην ἐντὸς τοῦ ὄρους, ἅπαξ δὲ μᾶς ἐβεβαίωσε τις ὅτι κατῴκει ἡ κυρία Μίλλιγαν εἰς τὸ χωρίον τῆς λίμνης. Καὶ Ἀγγλίδος μὲν ἦσαν αἱ κατοικοῦσαι τὸ ὄρος καὶ τὴν λίμνην, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἡ κυρία Μίλλιγαν.

Ἄφ' οὗ δ' εὐσυνειδήτως ἡρευνήσαμεν τὰ περὶ χωρὰ τοῦ Βεβέου, ἐμακρύνθημεν ὀλίγον αὐτῶν πρὸς Κλαρὸν καὶ Μοντρέ, θλιβόμενοι μὲν διὰ τὴν μέτριον τοῦδε ἀποτυχίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποθαρήνόμενοι. Ὅ,τι δὲν ἐπέτυχε σήμερον, θὰ ἐπιτύχη βεβαίως αὔριον.

Διηρχόμεθα δὲ ἄλλοτε μὲν ὁδοὺς ἐχούσας ἐκαστέρωθεν τοίχους, ἄλλοτε δὲ ἀμπέλους καὶ φυτείας δένδρων ὁπωροφόρων· ἐνίοτε τὸν δρόμον ἐσκιάζον μέγισται καστανεῖαι, ὧν τὸ πυκνὸν φύλλωμα, κωλύον τὴν διόδον τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ φωτός, ἐπέτραιπε μόνον εἰς παχεῖαν πύλην νὰ θάλλῃ ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ. Ἀνὰ πᾶν δὲ βήμα τῶν ὁδῶν καὶ τῶν στενωπῶν τούτων ἀπνέτῳμεν κιγκλίδωμα σιδηροῦν ἢ φραγμὸν ξύλινον, καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἐβλέπομεν κήπων χαλικοσπρώτους δεινροστοιχίας, ἀνελίσσομεναι περὶ χλοερὰς ἐκτάσεις, ὅς ἐκόσμουσαν χαριέντως ἄνθη καὶ δεινρύλλια. Ἐπειτα δ' ἐντὸς τῆς πρασιναῆδος ἐκρύπτετο οἰκία πολυτελής ἢ οἰκίσκος κομψὸς, περιστεμαμένος ὑπὸ φυτῶν ἀναρριχωμένων. Πᾶσαι δὲ αἱ οἰκίαι καὶ πάντες οἱ οἰκίσκοι εἶχον διὰ τῶν μᾶλλον συμφύτων χωρίων τετμημένῃν ἔποψιν ἐπὶ τῆς στιλβούσης ἐκτάσεως τῆς λίμνης μετὰ τῶν περιβαλλόντων αὐτὴν σκοτεινῶν ὁρέων.

Οἱ κῆποι δ' οὗτοι πολλὰς μᾶς ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν, διότι μᾶς ἠνάγκαζον νὰ μένωμεν μακρὰν τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐπομένως μᾶς ἐκώλυον τοῦ ν' ἀκουώμεθα ὑπὸ τῶν ἐνοίκων, ἂν δὲν ἐπαίζομεν καὶ δὲν ἐτραγωδοῦμεν πάσαι δυνάμει, ὅπερ, ὅτε ἐγένετο ἀπὸ πρώτης μέχρ' ἐσπέρας, ἦτον οὐκ ὀλίγον κοπιαστικόν.

Οὕτως ἐμουσουροῦμεν περὶ δαίτην ποτὲ ἐν μιᾷ τῶν ὁδῶν, ἔχοντες ἐμπρὸς ἡμῶν σιδηρὰν κιγκλίδαν, πρὸς ἣν ἐψάλλομεν, καὶ ὀπίσω ἡμῶν τοίχον δι' ὃν οὐδαμῶς ἐφροντίζομεν. Εἶχον ψάλλει δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμάτων μου τὴν πρῶτην στροφὴν τοῦ νεαπολιτικοῦ ᾠσματός μου, καὶ ἔμελλον ν' ἀρχίσω τὴν δευτέραν, ὅτε αἴφνης ὀπίσω ἡμῶν, καὶ ὀπίσω τοῦ τοίχου ἐκείνου ἡκούσαμεν παράδοξόν τινα φωνὴν ἀσθενῶς ψάλλουσαν ταῦτα·

«Διψῶν τὰ πόδα σου καὶ οἱ ἄσπροι κρίνοι
Νὰ ἔγῃ; ἀσπρούλα μου, νὰ τὰ ποτίσῃ;».

Τίς ἐδύνατο νὰ εἶναι ἡ φωνὴ αὕτη;
— Ὁ Ἀρθοῦρ; ἠρώτησεν ὁ Ματτίας.
Ἀλλ' ὅχι· δὲν ἦτον ὁ Ματτίας· δὲν ἀνεγνώριζον τὴν φωνὴν τοῦ. Καὶ ὅμως ὁ Κάπης ἐστένανεν ὑποκώφως, καὶ ἐδίδε πλείστα δείγματα χαρᾶς ζωῆς, πηδῶν πρὸς τὸν τοίχον.

Μὴ συνεχόμενος πλέον, ἀνέκραξεν·

— Τίς τραγοῦδεις;

Καὶ ἡ φωνὴ ἀπεκρίθη·

— Ῥεμὴ!

Τ' ὄνομά μου ἀντὶ ἀποκρίσεως. Πλήρεις ἐκπλήξεως ἠτενίζομεν ἀλλήλους, ὁ Ματτίας καὶ ἐγώ.

Ἀλλ' ἐνῶ ἐμένομεν οὕτως ὡς ἀπολελιθώμενοι

ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, εἶδον ὀπίσω τοῦ Ματτίας, εἰς τὸ ἔκρον τοῦ τοίχου, καὶ ὑπὲρ ταπεινὴν θάμνων φραγὴν λευκὸν μανδύλιον κυματοῦν εἰς τὸν ἀέρα· καὶ εὐθὺς ἐτρέξεμεν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ὅτε δὲ μόνον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν φραγὴν, ἐδυνήθημεν νὰ ἰδῶμεν τίς ἦτον οὗ ὁ βραχίον ἐκείναι τὸ μανδύλιον. — Ἡ Αἰζα!

Τέλος τὴν εὔρομεν, καὶ μετὰ τῆς Αἰζας τὴν κυρίαν Μίλλιγαν καὶ τὸν Ἀρθοῦρ.

Ἀλλὰ τίς εἶχε τραγοῦδῆσαι; Ταύτην τὴν ἐρώτησιν τῇ ἀπευθύνσαμεν συγχρόνως ὁ Ματτίας καὶ ἐγώ, ἅμα ἐδυνήθημεν ν' ἀνοίξωμεν τὸ στόμα.

— Ἐγώ, εἶπε.

Ἡ Αἰζα ἐτραγοῦδῆσε! Ἡ Αἰζα ὠμίλει!

Ἀληθὲς ὅτι χιλιῶν εἶχον ἀκούσει ὅτι ἡ Αἰζα ὁ ἀναλάβῃ ποτὲ τὴν φωνήν, καὶ πιθανῶς ὑπὸ τὴν ἐπιβροχὴν ἰσχυρᾶς τινος συγκινήσεως, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐνόμιζον δυνατόν.

Ἀλλ' ἰδοὺ, ἐγένεν· ἰδοὺ, ὠμίλει· ἰδοὺ, ἐτελέσθη τὸ θαῦμα! Καὶ ὅτε μ' ἤκουσε νὰ τραγοῦδῃ, ὅτε ἐνόησεν ὅτι ἐπαυλῆθον, ἐν ᾧ ὑπόπτυσεν ὅτι ἴσως ποτὲ πλέον δὲν θὰ μ' ἐπανέβλεπε, τότε ἠσθάνθη τὴν βιαίαν ἐκείνην συγκίνησιν.

Ἡ ἰδέα δ' αὕτη τόσον μ' ἐκλόνησε καὶ ἐμὲ τὸν ἰδίον, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ κρατηθῶ διὰ τῆς χειρὸς εἰς κλαδίον τῆς παρακειμένης φραγῆς.

Ἀλλὰ καιρὸς δὲν ἦτον νὰ ἡσημονῶ ἑμαυτόν.

— Ποῦ εἶναι ἡ κυρία Μίλλιγαν; εἶπον. Ποῦ εἶναι ὁ Ἀρθοῦρ;

Ἡ Αἰζα ἐκίνησε τὰς χεῖρας εἰς ἀποκρίσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ στόματός της ἐξῆλθον ἀναρροὶ μόνον τόνοι. Τότε ἀνυπομονοῦσα, μετεχειρίσθη τὴν γλῶσσαν τῶν χειρῶν ἵνα ἐξηγηθῇ καὶ ἐνηνοθῇ ταχύ· διότι ἡ γλῶσσα καὶ ἡ διάνοιά της ἦσαν ἔτι ἀδέξιοι εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου.

Ἀκολουθῶν δὲ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν σχηματοποιῶν της ἦν ὁ Ματτίας δὲν ἐνόει, εἶδον μακρὰν εἰς τὸν κῆπον, ὅπου ἐστρέφετο συμφορὰς δεινροστοιχία, μικρὸν καὶ μακρὸν ἀμάξιον, ὑφ' ὑπηρετοῦ ὠροῦμενον. Εἰς τὴν ἀμαξίαν ταύτην ἐκείτο ὁ Ἀρθοῦρ, καὶ κατόπιν τοῦ εἶπετο ἡ μήτηρ τοῦ, καὶ . . . ἐκλινον ἐμπρὸς νὰ ἰδῶ καθαρῶς, . . . καὶ ὁ κύριος Τζαίμς Μίλλιγαν. Ἀμέσως ἐρρίφθη κατὰ ὀπίσω τῆς φραγῆς, εἰπὼν καὶ εἰς τὸν Ματτίαν τάχιστα νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ, χωρὶς νὰ σκεφθῇ ὅτι ὁ κ. Τζαίμς Μίλλιγαν δὲν ἐγνώριζε τὸν Ματτίαν.

Ἄμα δὲ παρήλθεν ἡ πρώτη τοῦ φόβου συγκίνησις, ἐνόησα πόσον ἦτον ἐπόμενον ἡ αἰφνιδιακή μὴν ἀπομάκρυνσις νὰ ἐκπλήξῃ τὴν Αἰζαν, δι' ὃ ἀνεγερθεὶς ὀλίγον, τῇ εἶπον ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Δὲν πρέπει ὁ κ. Τζαίμς Μίλλιγαν νὰ μ' ἰδῇ, ἢ ἡμπορεῖ νὰ μὲ σείλῃ ὀπίσω εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἐψῶσε δ' ἐκείνη τοὺς δύο βραχίονας εἰς ἐκφρασιν τρόμου.

— Μὴ κινῆσαι, ἐξηκολούθησα. Μὴ εἰπῇς τί-

ποτε περὶ ἡμῶν. Αὔριον τὸ πρῶτ' εἰς τὰς ἐννέα θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς ταύτην τὴν θέσιν· προσπάθησον νὰ εἶσαι μόνη. Τώρα ὕπαγε.

Ἀλλ' ἐκείνη ἐδίστασε.

— Ὑπαγε, σὲ παρακαλῶ, ἢ μὲ καταστρέψεις.

Συγχρόνως δ' ἐρρίφθη ὀπίσω τοῦ τοίχου, καὶ τρέχοντες ἐφθάσαμεν εἰς τὰς ἀμπέλους ὅπου ἐκοῦσθημεν. Ἐκεῖ δὲ, μετὰ τὴν πρώτην ἐκχυσιν τῆς χαρᾶς, ἐδυνήθημεν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ νὰ συνεννοηθῶμεν.

— Ἡξεύρεις, μοὶ εἶπεν ὁ Ματτίας, ὅτι ποσὸς δὲν ἔχω ὁρεξίν νὰ περιμείνω ὡς αὔριον ἵνα ἰδῶ τὴν κ. Μίλλιγαν. Ἐν τούτοις ὁ κ. Τζαίμς Μίλλιγαν δύναται νὰ φρονέσῃ τὸν Ἀρθοῦρ. Θὰ ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὴν κυρίαν Μίλλιγαν ἀμέσως, καὶ νὰ τῇ εἰπῶ . . . ὅσα ἠξεύρομεν. Ἐπειδὴ ὁ κ. Μίλλιγαν ποτὲ δὲν μὲ εἶδεν, οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ὅπως φέρῃ κατὰ νοῦν σὲ καὶ τὴν οἰκογένειαν Δρισκόλλ. Ἡ κυρία Μίλλιγαν ὁ ἀποφασίσῃ ἔπειτα τί πρέπει νὰ πράξωμεν.

Προφανῶς φρόνιμος ἦτον τοῦ Ματτίας ἡ πρότασις· τὴν ἀφῆκα ἐπομένως νὰ ὑπάγῃ, καὶ ἐσυμφωνήσαμεν νὰ συναντηθῶμεν πάλιν ὑπὸ τινος ὀλίγον ἀφεστῶσας ἐκεῖθεν καστανεῶς. Ἐκεῖ ἐδυνάμην καὶ νὰ κρυφθῶ, ἂν παρ' ἐλπίδα ἐβλεπον ἐρχόμενον τὸν κ. Τζαίμς Μίλλιγαν.

Ἐπὶ πολὺ περιέμεινα, κείμενος ἐπὶ τῆς γλῆθς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ματτίας, καὶ δεκάκις ἤδη μοὶ ἐπήλθεν ἡ ἰδέα ὅτι ἴσως ὀρθῶς δὲν ἐπράξαμεν, ὅτε τέλος τὴν εἶδον ἐρχόμενον συνοδίᾳ τῆς κυρίας Μίλλιγαν.

Ἐτρέξα ἀμέσως πρὸς αὐτήν, καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα ἦν μοὶ ἔτινε τὴν ἐφίλησα. Ἐκείνη δὲ μ' ἐλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ κλίνουσα πρὸς ἐμὲ μ' ἐφίλησε τρυφερῶς εἰς τὸ μέτωπον.

Αὕτη ἦτον ἡ δευτέρα φορὰ καὶ ἦν μ' ἐφίλει· μοὶ ἐφάνη ὅμως ὅτι τὴν πρώτην φορὰν δὲν μ' εἶχε τόσον σφίξει εἰς τὰς ἀγκάλας της.

— Δυστυχῆς, φίλτατον παιδίον! εἶπε.

Καὶ διὰ τῶν ὠραίων λευκῶν της δακτύλων ἐμάκρυνε τὰ μαλλία ἀπὸ τοῦ μετώπου μου, καὶ ἀτενίσασά με ἐπὶ μακρόν,

— Ναι . . . ναι . . ., ἐψιθύρισε.

Αἱ λέξεις αὗται ἦσαν βεβαίως ἀπήχησις τῶν ἐνδομύχων της σκέψεων· ἀλλ' ἐν τῇ παραγῇ μου τότε ἤμην ἀνίκανος νὰ διῶ τὰς σκέψεις ταύτας. Ἡσθάνομην τὴν ἀγάπην, τὰς ὁωπείας τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κυρίας Μίλλιγαν, καὶ τοσοῦτον ἤμην εὐτυχὴς, ὥστε οὐδὲν ἐζήτουν πέραν τῆς παρούσης στιγμῆς.

— Παιδίον μου, εἶπεν, ὁ σύντροφός σου μ' ἀνέφερε πράγματα σπουδαιότατα. Θέλεις καὶ σὺ νὰ μοὶ διηγήθῃς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἔλευσίν σου παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ Δρισκόλλ καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κυρίου Τζαίμς Μίλλιγαν;

Διηγήθῃν τότε ὅ,τι μοὶ ἐζητεῖτο, καὶ ἡ κυρία Μίλλιγαν μὲ διέκοψε μόνον ἵνα μοὶ ζητήσῃ

νὰ ἐπαναλάβω ἀκριβέστερον μέρη τινὰ σπουδαῖα. Ποτὲ τοιαύτην προσοχὴν δὲν ἔδωκεν ἄνθρωπος εἰς τοὺς λόγους μου. Οἱ ὀφθαλμοὶ της δὲν μετεκινούντο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Ὅταν δ' ἐπαυσκ, ἔμεινε σιωπῶσα ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἐξακολουθοῦσα νὰ μ' ἀτενίζῃ πάντοτε. Τέλος δὲ μοὶ εἶπε·

— Ὅλα ταῦτα εἰσι τῆς ἐσχάτης σπουδαιότητος διὰ σὲ, δι' ἡμᾶς ὅλους. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προβῶμεν μετὰ περισκέψεως, καὶ συμβουλευθέντες τοὺς δυναμένους νὰ μᾶς ὁδηγήσωσιν. Ὡς τότε, πρέπει νὰ θεωρῇς σαυτὸν ὡς τὸν σύντροφον, ὡς τὸν φίλον, — καὶ ἔπειτα ἐδίστασεν ὀλίγον, — ὡς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀρθοῦρ· καὶ ἀπὸ σήμερον σὺ καὶ ὁ σύντροφός σου πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃς τὸν ἐλκερινὸν τρόπον τοῦ βίου σας. Μετὰ δύο ὥρας θὰ παρουσιασθῇτε εἰς Τεβρίτετ, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Ἀλπεων, ὅπου θὰ στείλω ἄνθρωπον ἀξιόπιστον νὰ σᾶς ἐνοικιάσῃ κατοικίημα. Ἐκεῖ ὅς σᾶς συναντήσω, διότι τώρα πρέπει νὰ σᾶς ἀφῇσω.

Μ' ἐφίλησε δὲ καὶ πάλιν, καὶ δοῦσα τὴν χεῖρα εἰς τὸν Ματτίαν, ἀπῆλθε.

— Τί διηγήθῃς εἰς τὴν κυρίαν Μίλλιγαν; τὸν ἠρώτησα.

— Ὅ,τι σ' εἶπε, καὶ ἀκόρη ἄλλα πολλά. Ὡ! τί καλὴ κυρία! Τί ὠραία κυρία!

— Καὶ τὸν Ἀρθοῦρ, τὸν εἶδες;

— Μακρόθεν μόνον· ὅσον ὅμως τὸν εἶδον μοὶ ἐφάνη καλὸν παιδίον.

Ἐξηκολούθησα δὲ τὰς ἐρωτήσεις μου, ἀλλ' ὁ Ματτίας ἀπέφυγε ν' ἀποκριθῇ, ἢ ἀπεκρίνετο κατὰ τρόπον πλάγιον. Ἐκτοτε ὁμιλήσαμεν περὶ πραγμάτων ἀδικφόρων, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν, ὡς παρήγγειλεν ἡ κυρία Μίλλιγαν, παρουσιάσθημεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Ἀλπεων. Ἄν καὶ ἐνδεδμενοὶ τὰ ἄθλια ἡμῶν φορέματα τῶν μουσικῶν τῶν τριῶν, μᾶς ὑπεδέχθη ὅμως ὑπηρετὴς μέλανα φορὼν ἐπενδύτην καὶ λαιμοδέτην λευκὴν, καὶ μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὸ δωμάτιον ἡμῶν. Πόσον λαμπρὸν μᾶς ἐφάνη! Εἶχε δύο κλίνας λευκάς· τὰ παράθυρα ἠνοιγόντο εἰς ἐξώστην ἐπὶ τῆς λίμνης, καὶ θαῦμα ἦτον ἡ ἐκεῖθεν ἀποψις. Ὅταν δ' ἀπεφασίσσαμεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ δωμάτιον, ὁ ὑπηρετὴς ἦτον ἐκεῖ πάντοτε ἀκίνητος, περιμένων τὰς διαταγὰς ἡμῶν, καὶ μᾶς ἠρώτησε τί θέλομεν διὰ τὸ γεῦμα ἡμῶν, ὃ ἔμελλε νὰ μᾶς στρώσῃ εἰς τὸν ἐξώστην.

— Ἐχετε πλακούντια; ἠρώτησεν ὁ Ματτίας.

— Πλακούντια βερυκόκκιν, χαμοκεράσων, φραγκοσταφύλων.

— Καλόν. Αὐτὰ τὰ πλακούντια.

— Καὶ ἀπὸ τὰ τρία;

— Ἐννοεῖται.

— Καὶ ἄλλο φαγητόν; ψιτόν; ὄσπρια;

Εἰς ἐκάστην πρότασιν ὁ Ματτίας ἠνοιγε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ δὲν ἐβορβεῖτο.

— Ὅ,τι θέλεις, εἶπε.

Ὁ ὑπὸ τῆς ἐξήλθεν ἐπισήμως.

— Νομίζω ὅτι θὰ γευματίσωμεν ἐδῶ καλῆ-
τερα ἂν ὅτι ἐγευματίζομεν εἰς τοὺς Δρισκόλλ,
εἶπεν ὁ Ματτίας.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Μίλλιγαν ἦλθε νὰ μᾶς
ἰδῇ τὴν συνώδευον δὲ ῥάπτῃς καὶ ῥάπτρια, καὶ
μᾶς ἔλαβον μέτρον δι' ἐνδύματα καὶ χιτῶνας.

Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ἡ Λίζα ἐξηκολούθει δοκιμά-
ζουσα νὰ ὀμιλῇ, καὶ ὅτι ὁ ἱατρός τὴν ἐκέρυεν
ἤδη ἱατρουθεύσαν. Ἐπειτα δὲ, μίαν ὥραν μείνασα
μεθ' ἡμῶν, μᾶς ἀφῆκε, φιλήσασά με περιπαθῶς,
καὶ δοῦσα τὴν χεῖρα εἰς τὸν Ματτίαν.

Οὕτως ἐπανῆλθεν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, δεικνύ-
ουσα πάντοτε περισσοτέρην ἀγάπην καὶ τρυφερό-
τητα πρὸς ἐμὲ, πάντοτε ὅμως ὀλίγον πῶς βεβαι-
σμένως, ὡς ἂν δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ αἴ-
σθημα τοῦτο τῆς ἀγάπης καὶ νὰ τὸ ἐλθῇ λώσῃ.

Τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν, ἀντὶ τῆς κυρίας Μίλ-
λιγαν ἦλθεν ἡ θαλαμηπόλος ἣν εἶχον ἄλλοτε ἰ-
δεῖ ἐπὶ τοῦ Κύριου· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ἡ κυρία μᾶς
περιέμενε εἰς τὴν οἰκίαν της, καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ
μᾶς περιέμενε κάτω διὰ νὰ ὑπάγωμεν. Ἦτον δὲ
αὕτη ὥρα ὅταν ἔχρημα ἀνοικτὸν, καὶ ὁ Ματτίας ἐ-
κάθησεν εἰς αὐτὸ ἄνευ ἐξιπασμοῦ καὶ εὐγενέ-
στατα, ὡς ἂν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐξηκολούθει
δοχούμενος· καὶ ὁ Κάππης δὲ ἐπήδησεν εἰς ἐν τῶν
προσκεφαλαίων χωρὶς νὰ στενοχωρηθῇ.

Ἡ ὁδὸς ἦτον βραχεῖα, καὶ μοι ἐφάνη ἔτι βρα-
χυτέρα, διότι ἦμην ὡς ἐντὸς ὀνείρου, καὶ τὴν κε-
φαλὴν πλήρην ἔχων ἰδεῶν ἀτόπων, ἣ δὲ ἐνόμιζον
καὶν ἀτόπους. Εἰσῆλθον δὲ εἰς τὴν μεγάλην αἴ-
θουσαν, ὅπου ἦσαν ἡ κυρία Μίλλιγαν, ὁ Ἀρ-
θούρ, ἐκτάδην καίμενος εἰς ἀνακλιντήριον, καὶ ἡ
Λίζα.

Ὁ Ἀρθούρ μοι ἐξέτεινε τοὺς δύο βραχίονας,
καὶ ἐγὼ τρέξας πρὸς αὐτὸν τὸν ἐφίλησα. Ἐφίλησα
δὲ καὶ τὴν Λίζαν, ἀλλ' ἐμὲ ἐφίλησεν ἡ κυρία Μίλ-
λιγαν.

— Τέλος, μοι εἶπεν, ἦλθεν ἡ στιγμή καθ' ἣν
δύνασαι ν' ἀναλάβῃς τὴν θέσιν ἣτις σοὶ ἀνήκει.

Ἐν ᾧ δὲ τὴν ἔβλεπον, περιμένον τὴν ἐξήγησιν
τῶν λόγων της, ἠνέφξε μίαν θύραν, καὶ εἶδον εἰσ-
ελθοῦσαν τὴν μάναν Βαρβερίναν, φέρουσαν εἰς
τὰς χεῖράς της ἐνδύματα βέφους, μανδύαν ἐκ
κασσιμηρίου λευκοῦ, κεφαλόδεσμον ἔχοντα τρίχα-
πτα, ὑποδήματα πλεκτά.

Μόλις δ' ἐπρόφθασε νὰ καταθέσῃ αὐτὰ εἰς τρά-
πεζαν, ὅταν τὴν ἐνέκλεισα εἰς τὰς ἀγκάλας μου.
Ἐν ᾧ δὲ τὴν κατεφίλουν, ἡ κυρία Μίλλιγαν ἔδωκε
διαταγὴν εἰς ὑπηρετήν, καὶ ἤκουσα ὅτι ἐπρόφερε
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Τζαίμς Μίλλιγαν, δι' ὃ ὠχρί-
ασα.

— Οὐδὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι, μοι εἶπεν ἡ κυρία
Μίλλιγαν ἡσύχως. Ἐξ ἐναντίας. Ἐλθὲ ἐδῶ πλη-
σίον μου, καὶ θές τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν ἐδικήν
μου.

Τότε ἠνεύχθη ἡ θύρα τῆς αἰθούσης, καὶ εἰς-

ἦλθεν ὁ κύριος Τζαίμς Μίλλιγαν μειδίων καὶ δει-
κνύων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁδόντας. Ἀλλὰ μὲ εἶδε, καὶ
ἐν τῷ ἄμα φεβερὰ διαστροφή τοῦ προσώπου ἀν-
τικατέστησε τὸ μειδίον.

Ἡ δὲ κυρία Μίλλιγαν δὲν τῷ ἀφῆκε καιρὸν νὰ
ὀμιλήσῃ.

— Σὺς προσεκάλετα, εἶπε διὰ φωνῆς βραδείας,
ἣτις ὅμως ἔτρεμεν ἐλαφρῶς, ἵνα σὺς παρουσιάσω
τὸν πρωτότοκόν μου υἱόν, ὃν εἶχον τὴν εὐτυχίαν
νὰ ἐπανεύρω—καὶ μοι ἐσφίξε τὴν χεῖρα.—Ἰδοὺ
αὐτός. Ἀλλὰ τὸν γνωρίζετε ἤδη, ἂν οὐ ἐπῆγατε
εἰς τοῦ ἀνθρώπου ὅστις τὸν ἐκλεψεν, ἵνα πληρο-
φορηθῇτε περὶ τῆς ὑγείας του.

— Τί δηλοῖ; . . . εἶπεν ὁ κύριος Τζαίμς Μίλ-
λιγαν, ἐν ᾧ τὸ πρόσωπόν του ἤλλασσε χρώ-
ματα.

— . . . Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι σήμερον εἰς
τὴν φυλακὴν διὰ κλοπὴν ἣν διέπραξεν εἰς ἐκκλη-
σίαν, καὶ ὡμολόγησε τὰ πάντα. Ἰδοὺ ἐπιστολὴ
ἣτις μοι τὸ ἀναγγέλλει. Οὗτος εἶπε πῶς ἔκλεψε
τὸ παιδίον, πῶς τὸ ἀφῆκεν εἰς τὰ Παρίσια εἰς τὴν
ὁδὸν Βρετέιλ· καὶ τέλος πῶς ἐφρόντισε νὰ κόψῃ
τὰ γράμματα ἀπὸ τὰ ἐνδύματα τοῦ παιδίου, ἵνα
μὴ ἀναγνωρισθῇ. Ἰδοὺ τὰ ἐνδύματα ταῦτα, δια-
τηρηθέντα ὑπὸ τῆς ἀξιολόγου γυναικὸς ἣτις ἀ-
νέθρεψε τὸ παιδίον μου. Θέλετε νὰ ἰδῇτε τὴν ἐ-
πιστολήν; Θέλετε νὰ ἰδῇτε τὰ ἐνδύματα;

Ὁ κ. Τζαίμς Μίλλιγαν ἔμεινε ἐπὶ στιγμὴν ἀ-
κίνητος, σκεπτόμενος βεβαίως ἐν ἑαυτῷ ἂν δὲν
θὰ μᾶς ἐπνίγεν ὅλους. Ἐπειτα δὲ διηυθύνθη πρὸς
τὴν θύραν. Ἐπειτα δὲ, μέλλων νὰ ἐξέλθῃ, ἐσφάφη.
— Νὰ ἰδῶμεν, εἶπε, τίνος γνώμης εἰσὶ καὶ τὰ
δικαστήρια περὶ ὑποτιθεμένων παιδίων.

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ταραχθῇ, ἡ κυρία Μίλλιγαν—
ἡμπορῶ πλέον νὰ εἰπῶ ἡ μήτηρ μου,— ἀπεκρίθη·

— Ἡμπορεῖτε νὰ μᾶς ἐνάξῃτε εἰς τὰ δικα-
στήρια. Ἐγὼ δὲν θὰ ἐναγάγω ἐκείνον ὅστις ἦτον
ἀδελφὸς τοῦ συζύγου μου.

Καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη, ἐξεληθόντος τοῦ θεοῦ μου.
Τότε ἐδυνήθη νὰ ριφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας δὲ μοι
ἔτεινε ἡ μήτηρ μου, καὶ νὰ τὴν φιλήσω κατὰ
πρῶτον, ἐν ᾧ καὶ ἐκείνη μὲ κατεφίλει.

Ὅταν δ' ἐκόπασεν ὀλίγον ἡ συγκίνησις ἡμῶν,
ἐπλησίασεν ὁ Ματτίας.

— Εἶπε εἰς τὴν μητέρα σου, μοι εἶπεν, ὅτι κα-
λῶς ἐτήρησα τὸ μυστικόν της.

— Τὸ ἤξευρες λοιπόν; ἠρώτησα.

Ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου·

— Ὅτε ὁ Ματτίας μοι διηγήθη τὰ κατὰ σὲ,
τῷ παρήγγειλα ἐχεμύθειαν, διότι καίτοι ἔχουσα
τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ πτωχὸς μικρὸς Ῥεμὴς ἦτον
ὁ υἱός μου, ἔπρεπε νὰ ἔχω καὶ ἀποδείξεις
μὴ ἐπιδοχομένους ἀμφισβόλιαν. Τίς θὰ ἦτον, υἱέ
μου, ἡ ὀλιψὶς σου ἂν, ἂν οὐ σ' ἤσπαζόμην ὡς τέ-
κνον μου, ἠρχόμην νὰ σ' εἰπῶ ὅτι ἠπατήθημεν!
Τὰς ἀποδείξεις ταύτας τὰς ἔχομεν ἤδη, καὶ ἡδη
ἐνωθέντες δὲν θὰ χωρισθῶμεν πλέον ποτέ. Πάν-

τοτε θὰ ζῆς μετὰ τῆς μητρός σου, μετὰ τοῦ ἀ-
δελφοῦ σου, — καὶ δεῖξάς τὴν Λίζαν καὶ τὸν
Ματτίαν, προσέθηκε, — καὶ μετ' ἐκείνων οἷτινες
σὲ ἠγάπησαν ἐν τῇ δυστυχίᾳ.

^{Ἐπειτα τὸ τέλος}

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

^{Ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος.}

Τὸν Giordano Bruno δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν
μετὰ τὸν Ramus ὡς φιλόσοφον τῆς δεκάτης ἐ-
κτῆς ἐκατονταετηρίδος, ὅστις ἐκθύμως ἠγωνίσθη
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ σκέπτεσθαι. Πολυμαθὴς
ὢν καὶ γνωρίζων κατὰ βάθος τοὺς ἀρχαίους, προ-
παρεσκεύαζε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὴν ἀληθῆ ἐ-
πιστήμην ἐνδιατρίβων εἰς τὰ μαθηματικά καὶ
εἰς τὴν φυσικὴν. Ἡ φαντασία του ἦτο ζωηρὰ καὶ
ἡ φιλοσοφία του ἀκάματος. Ὁ Bruno ἐγεννήθη
πλησίον τῆς Νεαπόλεως περὶ τὰ μέσα τῆς δε-
κάτης ἐκτῆς ἐκατονταετηρίδος. Ἀφοῦ ἐπὶ τινα
ἔτη διετέλεσεν ἐν τῷ τάγματι τοῦ ἀγίου Δομι-
νίκου, μετέβη εἰς Γενεύην. Αἱ ἀμφισβόλιαι, δὲ εἶχε
δημοσίᾳ ἐκφράσει περὶ τῶν θεολογικῶν δογμά-
των, ὡς καὶ τὰ κατὰ τῶν μοναχῶν σκώμματα
αὐτοῦ, δὲν τῷ ἐπέτρεπον νὰ μένῃ ἀκινδύνως ἐν
χώρῳ, ἐν ᾧ ἐβασίλευεν ἡ Ἰερὰ Ἐξέτασις. Γενόμε-
νος καλῶνιστὴς καὶ μεταβὰς εἰς Παρίσιους, ἐδί-
δαξε τὴν φιλοσοφίαν καὶ σφοδρῶς κατεπολέμησε
τὴν σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἔπειτα δὲ περι-
ῆλθε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν σπείρων καθ'
ὁδὸν πλήθος συγγραμμάτων εὐφυῶν ἢ φαντασιω-
δῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πολυμαθῶν. Ἐπιθυμήσας νὰ
ἐπανίδῃ τὴν πατρίδα του, ἐπανῆλθεν εἰς Ἰταλίαν
καὶ ἀποκατέστη εἰς Βενετίαν, ὅπου ἔζησεν ἐπὶ
δύο ἔτη ἐν τελείᾳ ἀπομονώσει.

Τῷ 1598 οἱ Ἑνετοὶ παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τὴν
Ἰερὰν Ἐξέτασιν. Ὁ Giordano Bruno συνελήθη
ὑπὸ τῶν φρουρῶν τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, με-
τηνέχθη δὲ εἰς Ῥώμην καὶ γενόμενος θύμα στυγε-
ρᾶς δίκης, ἐφυλακίσθη διὰ δύο ἔτη, οὐδέποτε στέρ-
ξας νὰ ἀπαρνηθῇ τὰς πεποιθήσεις αὐτοῦ. Κλη-
θεὶς καὶ πάλιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς Ἰε-
ρᾶς Ἐξέτασεως, ἤκουσε γονυπετῆς τὴν καθ' αὐ-
τοῦ ἀπόφασιν. Ὁ ἀτυχὴς φιλόσοφος καταδικα-
σθεὶς εἰς τὸν διὰ τοῦ πυρὸς θάνατον, ἔμεινε ἀ-
τάραχος. «Ἡ κατ' ἐμοῦ ὑμετέρα ἀπόφασις τα-
ράττει ὑμᾶς κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην πλέον
ἥσως ἐμοῦ», ἀνερρώνει πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπα-
τεινόμενος. Τὴν 17 Φεβρουαρίου ἐκάνη ἐπὶ πυρᾶς.

Ὁ Giordano Bruno, γράφας πλεῖστα συγγράμ-
ματα ἄξια λόγου, ἐθεόρει τὸν κόσμον ὡς ἀπειρον
καὶ ἄμετρον καὶ ἐπίστευεν εἰς τὴν πληθὺν τῶν
κόσμων, εἶχε δὲ ἀναλάβῃ ὡς ὁ Ramus τὴν ὑπερά-
σπισιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Τοιαῦτα
τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ. Μετὰ δεινότητος καὶ τόλ-
μης ἐνίοτε καταπληκτικῆς ἐκφράζει τὰς ἰδέας
του. «Θεωρεῖ τὸν Θεόν, λέγει ὁ Βίκτωρ Cousin,

ὡς τὴν μεγάλην μονάδα τὴν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ
ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἀναπτυσσομένην. Δὲν δυνά-
μεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι εἶχε μεγαλοφυΐαν τινά. Καὶ
δὲν συνέστησε μὲν σύστημα τι διαρκές, ἀλλὰ τοῦ-
λάχιστον κατέλειπεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσο-
φίας ῥιπὴν φωτεινὴν καὶ αἰμοσταγῆν».

Ἐτερον θύμα τοῦ φανατισμοῦ, ὁ Βανίνης, ἐ-
γεννήθη, ὡς ὁ Giordano Bruno, πλησίον τῆς Νεα-
πόλεως τῷ 1584. Κάτοχος ὢν τῆς φιλοσοφίας,
τῆς θεολογίας καὶ τῆς ἱατρικῆς, περιῆλθε τὴν
Γερμανίαν καὶ τὰς Κάτω - Χώρας, ἔπειτα δὲ με-
τέβη εἰς Γενεύην, εἰς Λυὸν καὶ τέλος εἰς Ἀγ-
γλίαν. Ἡ κακὴ αὐτοῦ τύχη τὸν ἔφερεν εἰς Το-
λώσαν, τὸ μόνον μέρος τῆς Γαλλίας, ὅπου εἶχε γί-
νει δεκτὴ ἡ Ἰερὰ Ἐξέτασις. Συγγραμμάτων τού-
τινα ἀμαυροῦσι τὴν μνήμην του διὰ τὸ ἀκόλα-
στον αὐτῶν. Ὁ Βανίνης ἐνόμιζε τὸν κόσμον αἰώ-
νιον, καὶ ἐπρόσθευεν ὅτι ἡ ἐν τῷ σύμπαντι κίνη-
σις δὲν προέρχεται ἐκ νοήμονος θελήσεως, ἀλλ'
ὅτι εἶναι ἐκφυτὸς εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς ὕλης.
Καταδικασθεὶς ὡς ἄθεος τὴν 19 Φεβρουαρίου
1619 ἀπηγχονίσθη καὶ ἐκάνη, ἀφοῦ ἀπεκόπη ἡ
γλῶσσα αὐτοῦ.

Καὶ ὁ μὲν Βανίνης δὲν εἶναι ἴσως ἄξιός τοῦ
ἡμετέρου σεβασμοῦ, μόνον δὲ ἐλκύει τὴν συμπά-
θειαν ἡμῶν διὰ τοῦ φεβερῶ αὐτοῦ θανάτου. Τοῦ-
ναντίον ὁ Καμπανέλλας. Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Κα-
λαβρίᾳ τὸ ἔτος 1568 καὶ εἰσῆλθε δεκαεταστῆς
ὢν εἰς τὸ τάγμα τῶν Δομινικάνων, ἐνεφορεῖτο δὲ
ὑπὸ μεγίστου πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὴν
ἐργασίαν ἔρωτος καὶ ὑπὸ ἀκραϊστικῶν πρὸς τὸ ἀ-
γαθὸν ἐνθουσιασμοῦ. Ἐχων πνεῦμα τολμηρὸν καὶ
ἀνεξάρτητον, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς ὅλα τὰς
φιλοσοφίας τὰ μέρη. Εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ
βλέπομεν, ὅτι νεωτερίζων ζητεῖ τὴν ἀλήθειαν
οὐχὶ ἀναγινώσκων τὰ βιβλία τῆς σχολῆς, ἀλλὰ
παρατηρῶν μᾶλλον τὴν φύσιν. Δύναται λοιπὸν νὰ
θεωρηθῇ καὶ αὐτὸς ὡς εἰς τῶν προδρόμων τοῦ
Φραγκίσκου Βάκωνος καὶ τοῦ Descartes.

Ὁ Θωμᾶς Καμπανέλλας ἐδίδαξε κατὰ πρῶτον
τὴν φιλοσοφίαν ἐν Νεαπόλει, καὶ γενόμενος τα-
χέως γνωστὸς διὰ τὸ καινὸν τῶν δογμάτων αὐ-
τοῦ, ἠναγκάσθη μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναχωρήσῃ ὅπως
ἀποφύγῃ τὰς ἀπειλητικὰς ἐπιθέσεις τοῦ φθόνου
καὶ τῆς συκοφαντίας. Ἐπὶ δέκα ἔτη περιῆλθε τὴν
Ἰταλίαν, καταπολεμῶν τὸν Ἀριστοτέλην καὶ ἐ-
πικαλούμενος ἀδιαλείπτως τὸν ἐρθὸν λόγον καὶ
τὴν πείραν καὶ «μεταβιβάζων», ὡς ἔλεγε, τὰς ἐ-
πιστήμας πάσας συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν καὶ
πρὸς τὰ βιβλία τοῦ Θεοῦ. Ἡ φιλοπονία αὐτοῦ
ἦτο ἀκαταδάμαστος· ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπεσκέφθη
τὸν Γαλιλαῖον ὑπὲρ τοῦ ὁποῦ συντάξεν εὐ-
γλωττον ἀπολογίαν, μετὰ παρρησίας δὲ ἐσυνηγό-
ρησεν ὑπὲρ τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου, καὶ
ἀδιάλλακτον προσέθεν κατὰ τῆς τυραννικῆς μύ-
σης, ἐμελέτησε ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ
τῆς ἰσπανικῆς δεσποτείας. Καταγγελλοὺς ἐπὶ συν-

ωμοσία, εἰς τοιαύτην περιέπεσεν ἄδυσσον συμφορῶν, ὥστε μετὰ φρίκης διεξέρχεται αὐτὰς ὁ ἱστοριογράφος.

Εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἔγκλημα προσετέθησαν θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ κατηγορίαι, ἐμεινε δὲ ἐν τῇ εἰρηκτῇ ἐπὶ εἴκοσι ἐπτὰ ὅλα ἔτη καὶ ὑπέστη φροβερωτάτας βασάνους.

Ὁ Καμπανέλλας ὑπεβλήθη ἐπὶ τριάκοντα πέντε συνεχεῖς ὥρας εἰς βάσανον τοσοῦτον ἀπάνθεον «ὥστε ὅλαι αἱ περὶ τὴν ἔδραν ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἐξῆλθον, τὸ δὲ αἷμα ἐρρεν ἀκατασχέτως, καὶ ὅμως τοιαύτην ἀπέδειξε καρτερίαν, ὥστε οὐδ' ἅπαξ ἐξέφερε λέξιν ἀναξίαν φιλοσόφου».

Ὁ Καμπανέλλας ἐξιστορεῖ ὁ ἴδιος ὡς ἐξῆς τὰ δεινοπαθήματα αὐτοῦ. «Ἐβουλακίσθη εἰς πεντήκοντα φυλακὰς καὶ ὑπεβλήθη ἐπτάκις εἰς σκληροτάτην βάσανον. Ἡ τελευταία διήρκεσε τεσσαράκοντα ὥρας. Μεῖδεσαν διὰ σχοινίων σφιγκτοτάτων, τὰ ὅποια συνέλιθον τὰ ὀστέα μου, μὲ ἐκρέμασαν ἔχοντα τὰς χεῖρας ὀπισθεν δεδεμέναις ὑπεράνω αἰχμηροῦ ξύλου, ὅπερ κατέφαγε τὸ δέκατον ἔκτον τῆς σαρκὸς μου καὶ μοὶ ἀφῆρεσε δέκα λίτρας αἵματος, ἀφοῦ δ' ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη μετὰ ἐξάμηνον ἀσθένειαν, μὲ ἐξῆλθον εἰς ὑπόγειον φυλακὴν. Πεντεκαίδεκάκις ἐδικάσθη. Κατὰ τὴν πρώτην δίκην ἐρωτηθεὶς «Πῶς ἤξεύρει ἄρα ὅτι δὲν ἔμαθε; Ὑπακούει ἄρα εἰς αὐτὸν δαυμόνιον τι;» ἀπήντησε. «Ἰνα μάθω ὅσα ἤξεύρω ἐδὲ πάντῃς πλειότερον ἔλαιον ἢ ὅτι ἐπίστευε ὑμεῖς οἶνον». Ἄλλοτε ἐκατηγορήθη ὡς γράφας τὸ βιβλίον τῶν Τριῶν ἀπατεῶν, τὸ ὁποῖον ἐτυπώθη τριάκοντα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεώς μου. Ἐκατηγορήθη προσέτι ὡς ἔχων τὰς ιδέας τοῦ Δημοκρίτου, ἐγὼ δὲ γράφας βιβλία κατὰ τοῦ Δημοκρίτου. Ἐκατηγορήθη ὡς τρέφων κακὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα, ἐγὼ δὲ γράφας συγγράμματα περὶ τῆς χριστιανικῆς μοναρχίας, ἐν οἷς ἀπέδειξα ὅτι οὐδεὶς φιλόσοφος ἠδυνήθη νὰ ἐπινοήσῃ δημοκρατίαν ἴσην πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀποστόλων ἰδρυθεῖσαν. Ἐκατηγορήθη ὡς αἰρετικὸς, ἐγὼ δὲ συντάξας διάλογον κατὰ τῶν αἰρετικῶν τῶν ἡμετέρων χρόνων. Τέλος ἐκατηγορήθη ἐπὶ ἀποστασία καὶ αἰρέσει, καθὼ εἰπὼν ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἔχουσι κηλίδας, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος καὶ ἀφθαρτος. . . Διὰ τοῦτο μὲ ἐξῆλθον ὡς τὸν Ἱερεμῖαν εἰς τὴν κάτω λίμνην, ὅπου οὔτε ἀὴρ ὑπάρχει οὔτε φῶς».

Ἡ μακρὰ αὕτη καὶ ὀδυνηρὰ τοῦ Καμπανέλλα κάθειρξις γενικὴν ἐνεποίησε φρίκην, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πάπας Παῦλος Ε'. συνεινῆθη καὶ ἐξητήσατο τὴν χάριν αὐτοῦ παρὰ τῆς ἰσπανικῆς Αὐλῆς. Ἀλλ' ὁ Φίλιππος Γ' ἐφάνη ἀδυσώπητος, μόνον δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τούτου ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Καμπανέλλας ἀπελύθη, ὁ δὲ Πάπας Οὐρβανὸς Η', ὅστις εἶχε διαδεχθῇ τὸν Παῦλον Ε', ἐ-

δεξιόσχετο αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐπροστάτευσεν αὐτόν.

Ὁ φιλόσοφος οὐδαμῶς καταβλήθη, κατῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν κονίστραν καὶ ἀνεβίβη κατὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ τὸν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων ἀγων. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ μακρινῶς γινόμενοι καθόσον αὐτὸς ἐπέμενε εἰς τὰς πεποιθήσεις του, ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ τὰ πάθη ὄχλου ἐξημεμένου.

Ὁ Καμπανέλλας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μετρημένος, ὅπως σωθῇ ἀπὸ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν ἐμμανοῦς πλήθους.

Ὁ κόμης τοῦ Noailles, πρεσβευτὴς τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ' παρὰ τῇ Ῥωμαϊκῇ Αὐλῇ, ἐβοήθησεν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Γαλλίαν. Ὁ Καμπανέλλας ἤλθεν εἰς Παρίσιους, ὅπου ἔτυχεν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Richelieu. Ὁ μέγας καρδινάλιος καὶ ὑπουργὸς ἐσύστησεν αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ὤρισεν αὐτῷ σύνταξιν 3,000 φράγκων. Ἡ Σορβὸννη ἐπεδοκίμασε τὰ ἔργα του. Ὁ Καμπανέλλας ἐξῆσε τοῦ λοιποῦ ἡσυχος, πλὴν εἶδομεν διὰ ποίων βασάνων ἐξηγόρασε τὴν ἡσυχίαν του ταῦτην. Βραδύτερον ἠτύχησε νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ Descartes, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἔπειτα δὲ τὸ ἐβδόμηκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄγων ἀπέθανεν ἡσυχως ἐν Παρίσιους ἐν τῇ κατὰ τὴν ὁδὸν St Honoré μονῇ τῶν Δομινικανῶν.

Τὰ ἔργα τοῦ Καμπανέλλα εἶναι πολλὰ καὶ ἄξια λόγου. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ περιέλαβεν ἀπάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις. Ὁ Καμπανέλλας ἐταξινόμησε τὰς ἐπιστήμας καὶ διέγραψε τὴν μέθοδον τοῦ μελετᾶν αὐτάς. Καὶ εἶχε μὲν ἴσως τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον εἶναι ὡς ὁ Ramus καὶ ὁ Giordano Bruno εἰς τῶν διαπύρων ἐκείνων καὶ μεγαλοφυῶν τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνδρῶν, οἵτινες ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς σχολαστικῆς καὶ τῶν τετριμμένων ἰδεῶν καὶ ὑπὲρ τῆς χειραφετήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τρία ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμπανέλλα ὁ Descartes ἐδημοσίευσε τὸν περὶ Μεθόδου λόγον.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

ΠΟΛΙΣ ΦΡΕΝΟΒΛΑΒΩΝ

Ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ πόλις, ἥς μέγα μέρος τῶν κατοίκων ἀπαρτίζουσιν ἄνθρωποι πράγματι φρενοβλαβεῖς, ἐργαζόμενοι ἐν τούτοις ὁσάκις ἔχουσι πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ὄρεξιν, ἐνδύμενοι καὶ συμπεριφερόμενοι ὡς οἱ τὸν νοῦν ὑγιαίνοντες. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρῆς πόλεως τοῦ Βελγίου Γκεέλ (Geel) ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων ἀσχολοῦνται περὶ τὴν θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν. Ἐν τῷ φρενοκομείῳ τῆς πόλεως νοσηλεύονται ὀλίγοι μόνον ἀσθενεῖς, οἱ καὶ ἐπικινδυνώδεις, οἱ πολλοὶ δὲ, ὑπὲρ τοὺς 1,300, διατρίβουν παρ' ἰδιώταις, ἐπὶ πληρωμῇ τῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. «Παρεπιδημῶν ἐν Ἀμβέρσῃ, γράφει ἀνταποκριτὴς ἀγγλικῆς τινος

ἐφημερίδος, ἔφερον συστατικὴν ἐπιστολήν. τῇ κ. Δ... ἱατρῷ ἐν Γκεέλ, ὅστις μετὰ προθυμίας συγκατετέθη νὰ μοὶ δείξῃ τοὺς ἀσθενοῦντας. Καθ' ὁδὸν μοὶ εἶπεν, ὅτι τὸ Γκεέλ διαίρεται εἰς εἴκοσι μεγάλας συνοικίας, ἐχούσας ἑκάστην ἴδιον ἱατρὸν, ὅστις καθ' ἑκάστην ἐπισκέπτεται τοὺς εἰς ἐπιτήρησιν αὐτοῦ διαπεπιστευμένους. «Ἡμεῖς, προσέθηκεν, ἐκ συστήματος ἀπέχομεν οἰασθῆναι πρὸς τοὺς ἐπικοινωνίας· ποιοῦμεν ἐπισκέψεις χάριν προφυλάξεως· ἀλλ' οὐδαμῶς ἐπισπεύδομεν τὴν θεραπείαν, ἀφίνομεν δὲ τὰ πλεῖστα εἰς τὸν χρόνον καὶ τὴν φύσιν. Λίαν αἰσίως ἐπιδρᾷ εἰς τοὺς νοσοῦντας ἡ συγκοινωνία πρὸς ἀλλήλους, πρὸς τοὺς πολίτας, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὰ παιδία. Ἐκαστος διαγινώσκει καὶ ἀριστα περιγράφει τὴν φρενοβλαβίαν τῶν συνεταίρων του, τυφλώττει δὲ πρὸς τὴν ἐδικήν του. Ἐλθετε μαζί μου εἰς τὸ καφεῖον Φανσάν, εἰς ὃ φοιτῶσιν οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καὶ θὰ παρατηρήσητε ἄξια θαυμασμοῦ πράγματα». Ἐν μιᾷ γωνίᾳ ἐκάθητο σύννομος καὶ ἔπινεν ἀψίνθιον ὁ διευθύνων τὴν μουσικὴν τῶν φρενοβλαβῶν, φρενοβλαβὴς μὲν καὶ αὐτός, ἀριστὸς δὲ μουσικὸς, μελοποιήσας διάφορα morceaux de diablerie, ἅτινα ὁ διευθυντὴς τοῦ φρενοκομείου δὲν ἐπιτρέπει νὰ ψάλλωνται δημοσίᾳ. Δὲν ἔχει λόγους νὰ ἐκφράσῃ τὰ παράπονά του κατὰ τοῦ αὐστηροῦ ἐπικριτοῦ, ἀποδοκιμάσαντος καὶ ἕτερον ἔργον του. Ὁ ἱατρὸς ὑπομνήσκει εἰς τὸν ἀτυχῆ μουσικόν, ὅτι τὰ μουσικά του ἔργα, καὶ τοὶ ἀξιόλογοι ὄντα, εἶνε τόσον περιπαθῆ καὶ ἐρασισταῖα, ὥστε ἀπαισίως θὰ ἐπενήργουν ἐπὶ τὸ φρενοβλαβεῖς ἀμροατήριον. Ὁ μουσικὸς εὐχαριστεῖ μεσιδίων καὶ παρκαλεῖ τὸν ἱατρὸν νὰ μεσιτεύσῃ ἵνα μὴ ἀπορριφθῇ ἕτερον ἔργον του ἡπιώτερον, ὅπερ εἶνε ἐν τῷ τελειοῦσθαι. Βεβαιωθείς ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ὅτι θὰ τύχῃ τοῦ ποθομένου, ἐπανέρχεται εἰς τὴν τράπεζάν του, ῥοφᾷ τὸ ἀψίνθιον καὶ συνδιαλέγεται πρὸς εὐφάνταστον ταγματάρχην, ἔχοντα καὶ τοῦτον βεβλαμμέναις τὰς φρένας.

Πρὸ τινων ἐτῶν ἐφημερίς τῆς Ἀμβέρσῃς ἐδημοσίευσεν ἔκθεσιν περὶ μονομαχίας Βέλγου συνταγματάρχου καὶ Ῥώσου ἀξιωματικοῦ. Κατὰ τὴν πρώτην συμπλοκὴν ὁ Βέλγος, κατασυντριβὴς τὴν δεξιάν, ἀφῆκε νὰ πέσῃ τὸ πιστόλιον· ἀναθάρρῃσας ὅμως μετὰ τινα δεύτερα λεπτά, τὸ ἥρπασε διὰ τῆς ἀριστερῆς, ἐφόνευσεν τὸν Ῥώσον καὶ πάραυτα ἔπεσε λιπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ βοηθοῦ του. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, ὡς γαργαλίζον τὴν ἑθνικὴν φιλοτιμίαν, ἐδημοσιεύθη κατόπιν εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας τοῦ Βελγίου. Τελευταῖον ἀνεκαλύφθη, ὅτι οὐδέποτε συνέβη τοιαύτη μονομαχία, ὅλη δὲ ἡ ὑπόθεσις ἐπενεήθη ὑπὸ τινος φρενοβλαβῆς ἐν Γκεέλ, τοῦ ἀγαθοῦ ταγματάρχου, ἐπιστείλαντος τὴν ἔκθεσιν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Ἀμβέρσῃς. Δύο ἄλλοι κύριοι παίζουσιν ἐν τῷ σφαιριστηρίῳ ὁ ἱατρὸς μᾶς ἐψιύρισεν εἰς τὸ οὖς, ὁ εἰς

τούτων νομίζει ἑαυτὸν «αὐτοκράτορα τῆς οἰκουμένης». Ὁ μεγαλειότατος μὲ προσεκάλεσε νὰ συμπαίξω, καὶ ἔχαρη ὅτι ἐδέχθη τὴν πρότασιν του. Ἐνῷ ἐπαίζομεν, συνδιελεγόμεθα ὡς παλαιοὶ φίλοι· μαθὼν τίς ἦτο ἡ πατρίς μου, ἐπήνεσεν αὐτὴν ἐνθουσιωδῶς, κατεδέχθη δὲ νὰ μὲ ὀνομάσῃ ἀντιβασιλέα, προσθέσας ὅτι σφόδρα ἐλυπεῖτο ἐπὶ τῇ καταστάσει τῶν κύκλῳ φρενοβλαβῶν. «Πρέπει νὰ μάθῃτε, προσέθηκεν, ὅτι τὸ Γκεέλ εἶνε πόλις νοσοῦντων τὰς φρένας. Ἐγὼ ἔχω τὰς φρένας ὑγιεῖς· ἀλλ' ὁ φίλος μου οὗτος πάσχει δεινῶς, ἐγὼ δὲ βοηθῶ τὸν ἱατρὸν ὅπως τὸν θεραπεύσῃ ταχέως. Ἐνεκα τούτου κατέβην ἀπὸ τοῦ ὀρόνου μου». Κατόπιν ἤρχισε νὰ παίξῃ μετὰ τοῦ φίλου του, ὅστις φαντάζεται ὅτι εἶνε ἡδὴ νεκρὸς καὶ βασανίζεται ἐν τῷ καρτηρίῳ· ἔλαβεν ὅμως ἄδειαν νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν γῆν μέχρι μεσημβρίας καὶ νὰ παίξῃ. Περιήλθομεν καὶ ἄλλα μέρη τοῦ καφενείου καὶ διαφόρους ἰδιωτικὰς οἰκίας, εἶδομεν δὲ παντοῦ περιέρχους ἀσθενεῖς, τοὺς μὲν ἀναρρωνυμένους, τοὺς δὲ ἀπεγνωσμένους πάσης θεραπείας, ἄλλους δὲ καὶ τετραπευμένους».

ΔΙΚΗ ΕΝΕΚΑ ΦΙΑΗΜΑΤΟΣ

ἐν καιρῷ ἐκλογῶν.

Πρὸ τινος ἐν Gross-Kanikza τῆς Οὐγγαρίας ἐγένετο ἐκλογὴ βουλευτοῦ. Τὸ ὑπουργεῖον εἶχεν ὑποψήφιον τὸν διάσημον μυθιστοριογράφον Jokai, οὗτινος ὅμως ὑπερίσχυσε ὁ ἀντίπαλος, ὑποψήφιος τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, διὰ μεγάλης πλειονότητος.

Ἡ ἔκβασις τῆς ἐκλογῆς ἐνεποίησεν εἰς τὸν τόπον μεγάλην αἵσθησιν· ἀλλ' ὡς πᾶν σοβαρὸν γεγονός, εἶχε καὶ τοῦτο τὸ κομικόν του ἐπισόδιον. Ἡ κυρία X... φανατικὴ ὑπερμαχος τοῦ μυθιστοριογράφου ὑποψηφίου, μία δὲ τῶν ἐξοχωτέρων καλλιῶν τῆς πόλεως, ἐνάγεται ἐνώπιον τοῦ πλημμελειοδικείου ὡς καταπέσισας δι' ἑνὸς φιλήματος τὸν ἐκλογέα K... νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ Jokai. Νέος οὗτος τρόπος πρὸς διαφθοράν τῆς συνειδήσεως τῶν ἐκλογέων.

Τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἐπισήμως καὶ ἐνώπιον μαρτύρων· τὴν σπουδαιότητα δὲ αὐτοῦ ἐπαυξάνει διακήρυξις τοῦ K... ὅτι ἐξετίμα τὸ φίλημα ἀντὶ 1,000 φλωρινίων. Καὶ ἐπειδὴ ὁ οὐγγρικὸς νόμος εἶνε αὐστηρότατος διὰ τὰ ἐγκλήματα τὰ νοθεύοντα τὰς ἐκλογάς, ἡ κυρία X... κινδυνεύει νὰ καταδικασθῇ ἂν ὄχι εἰς φυλάκισιν, ἀλλὰ βεβαίως εἰς καλὸν πρόστιμον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἐπενήσαμεν τὸν θάνατον τοῦ περιωνύμου μελοποιῶ Offenbach, ὅστις ἐπὶ ἐν τέταρτον τοῦ αἵωνος ἐθελεγε διὰ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ τῆς Εὐρώπης τὰς πρωτεύουσας. Οἱ Παρίσιοι, ὡς γνωστὸν, κατέχουσι τὰ ὀστέα τῶν πλείστων ξένων μουσουργῶν τοῦ Bellini, Rossini

κτλ. Ένταυθα έρχονται πάντες, ένα, ως από παγκοσμίου πρωτευούσης, γίνονται πασίγνωστοι, ένταυθα ποθοῦσι καὶ νὰ ένταφιάζωνται.

Ο Ιάκωβος Offenbach είναι ο πατήρ των μικρών μελοδραμάτων (opérette), της ελαφρῆς, τερπνῆς, χαρίεσσης ἐν μιᾷ λέξει Παρισινῆς μουσικῆς. Οἱ σοφοὶ Γερμανοὶ δμιλοῦσι περὶ τῆς μουσικῆς ταύτης μετὰ περιφρονήσεως σχεδόν, καὶ ὅμως δσάκις τὸ ἐν Βερολίῳ Friedrich-Wilhelms-Theater παριστᾷ «τὴν ὥραιαν Ἑλένην» ἢ ἄλλο τι μικρὸν μελόδραμα τοῦ Offenbach, οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου τρέχουσιν ἀθρόοι, ἐκατοντάδες δ' έρχονται εἰς μάτην ἵνα ζητήσωσι θέσιν.

Καίτοι ἀπὸ δέκα ἐτῶν κατατρογόμενος ὑπὸ ποδάγρας καὶ χρονίου βηχὸς, ὁ Offenbach ὑπεχρέωνεν ἐν τούτοις διὰ τῆς ἰσχυρῆς του θελήσεως τὸ ἀσθενὲς αὐτοῦ σῶμα νὰ ἐργάζεται, διὸ ἀφίνει μέγαν ἀριθμὸν μελοδραμάτων. Καὶ τὴν παραμονὴν εἰσέτι τοῦ θανάτου του ἐν τῷ Ἀγίῳ Γερμανῷ, ὅπου ἀπέθανε καὶ ὁ Θιέρς, ἐπεθεώρει τὰ δύο τελευταῖα μελοδράματα «Les contes d'Hoffmann» καὶ «La belle Lutece», τὰ ὁποῖα ἐντὸς τοῦ χειμῶνος θὰ παραστήσῃ τὸ Opéra comique.

Ο Offenbach, καίτοι Γερμανὸς, εἶχε τὴν λεπτὴν σαρκαστικὴν εὐφυΐαν τοῦ Παρισινοῦ. Εἶναι γνωστὸν πῶς ἐξεδιέκτε τὸν Wagner, δυσμενῶς περὶ τῆς μουσικῆς του ἐκφραζόμενον.

«Ο Wagner, συνείδησις νὰ λέγῃ ὁ Offenbach, θὰ ἦτον ὁ μέγιστος τῶν μουσικῶν, ἐὰν δὲν εἶχε προκατόχους τὸν Mozart, τὸν Gluck, τὸν Weber, τὸν Beethoven, τὸν Mendelssohn· θὰ ἦτον ἐπίσης ὁ πνευματωδέστερος τῶν μελωδῶν, ἐὰν δὲν ἤρχοντο εἰς τὴν ζωὴν ὁ Herold, ὁ Halevy, ὁ Boieldieu, ὁ Auber». Ἦτον ὅμως συγχρόνως ὁ Offenbach λίαν μάταιος καὶ οἰηματίας. Οὐδεμίαν τιμὴν, οὐδαίς βαθμὸς θαυμασμοῦ ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν ἀρκετός. Εἰς στενὸς φίλος του διηγεῖται τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον·

«Ἡμέραν τινὰ περιεμένονεν τὸν Offenbach εἰς τὸ χωρίον Etretat ἐν τῷ ξενοδοχείῳ. Εἰς ἐξ ἡμῶν προέτεινε νὰ τὸν ὑποδεχθῶμεν χάριν ἀστεϊότητος ὡς ἡγεμόνα. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐνεκρίθη, καὶ ἀναζητήσαντες πανταχοῦ ὅπλα ἡδυνήθημεν νὰ παραταχθῶμεν εἰς τὴν γραμμὴν ἐνδεκα ἐξωπλισμένοι στρατιῶται, ὁ ἀξιωματικὸς ἐπὶ ἐνὸς ὄνου ἀνεπέτασε τὴν τρίχρουν σημαίαν, εἰς δὲ πυροβολιστῆς ἵστατο ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τοῦ ξενοδοχείου ἔτοιμος νὰ ἀνάψῃ ἐν πυροτέχνημα (εἰς τὰς τρεῖς ὥρας μετὰ μεσημβρίαν!). Μόλις ἐφάνη ὁ Ὀρφενβᾶχ, αἱ σάλπιγγες ἐσάλπισαν, τὰ τύμπανα ἐκρότησαν, οἱ στρατιῶται παρουσίασαν ὅπλα, ἐγὼ δὲ παρέδωκα εἰς αὐτὸν ἐπὶ δίσκου τὰς κλεῖδας τοῦ ξενοδοχείου. Ἀλλ' ὁ Ὀρφενβᾶχ ἐν τῇ ματαιότητι αὐτοῦ δὲν ἤθελε νὰ ἐννοήσῃ τὸν ἀστεϊσμὸν, ἔλαβε τὴν κομικὴν ταύτην ὑποδοχὴν ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν, ὡς διαδήλωσιν τοῦ θαυμασμοῦ ἡμῶν, καὶ μᾶς εὐχαρίστησε μὲ δφθαλμοὺς ὑγροὺς ἐξ εὐγνω-

μοσύνης, ἀνακράζων· «Ἀχ, φίλοι μου, εἶναι παραπολύ, παραπολύ! C'est trop, c'est trop!»

Ἡ φιλαργυρία ἐπίσης τοῦ Ὀρφενβᾶχ ὑπερέβαινε τὰ ὅρια, ἀπαράλλακτα ὡς ἡ τῆς περιφροῦ Ραχίλ.

«Συμβουλάς, ἔλεγε πρὸς τὸν υἱὸν του, δύνασαι νὰ μοὶ ζητῆς πάντοτε, χρήματα ὅπως *liar spariwos*. Ἡμέραν τινὰ παρουσιάζεται πρὸς αὐτὸν εἰς συμπατριώτης μουσικὸς, ἐν μεγάλῃ πενίᾳ ἐνδονόμος καὶ πατήρ πολυμελοῦς οἰκογενείας ἐν Γερμανίᾳ. Πῶς νὰ κάμῃ ὁ Ὀρφενβᾶχ, ἵνα βοηθήσῃ τὸν συμπολίτην, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τὸ βιβλάντιον;

— Ἀκουσον, τῷ λέγει, δὲν δύναμαι νὰ σε βοηθήσω ἀποτελεσματικώτερον ἢ συνιστῶν σε εἰς τὸν Ροσχίλδ. Ἀβέε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ ὑπάγε πρὸς αὐτόν. Ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχε τὰ ἑξῆς·

«Πρὸς τὸν Αὐθέντην τῶν κεφαλαίουχων. Ἐπιθυμῶ πολὺ ὁ φέρων τὸ παρόν μου, συμπαιώτης καὶ καλὸς μουσικὸς ἀλλὰ πενέστατος καὶ οἰκογενειάρχης, ν' ἀνακουφισθῇ. Ἀλλὰ τί δύναται ὁ ἀσθενὲς Offenbach! Μόνον νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τὸν παντοδύναμον Ροσχίλδ, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.

Ὁ φίλος σου
ΟΦΦΕΝΒΑΧ».

Ἀλλὰ pour un Juif il faut un Juif, λέγουσιν οἱ Γάλλοι. Ὁ Ροσχίλδ ἐγνώριζε καλῶς τὸν φίλον του Ὀρφενβᾶχ. Ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν εὐφυστατα ὡς ἑξῆς·

«Πρὸς τὸν βασιλέα τῶν μελοδραματίων. Ἐδωκα πρὸς τὸν συμπατριώτην σου χίλια φράγκα, ἀλλὰ νομίζω ὅτι σὺ ὁ ἀσθενὲς Ὀρφενβᾶχ δύνασαι νὰ πράξῃς ὑπὲρ αὐτοῦ ὅ,τι δὲν δύναται ὁ παντοδύναμος Ροσχίλδ. Χωρὶς νὰ ἀνοίξῃς τὸ βιβλάντιόν σου, δύνασαι νὰ δώσῃς εἰς τὸν συμπαιώτην σου δεκαπλάσιον τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔδωκα ἐγώ. Εἰπέ εἰς αὐτόν νὰ κάμῃ προσκλήσεις διὰ μίαν μουσικὴν συμφωνίαν. Ἄς προκηρυχθῇ ὅτι ὁ Ὀρφενβᾶχ κατὰ τὸ μουσικὸν τοῦτο ἀκρόαμα θὰ ἐκτελέσῃ τεμάχια μὲ τὴν μεγάλην βάρβιτόν του (violoncelle), οἱ Παρισίνοὶ θὰ τρέξωσι σωρηδόν, καὶ ὁ συμπατριώτης σου θὰ εὐπορήσῃ».

Ὁ πτωχὸς μουσικὸς ἐπληρώθη εἰς τὴν Γερμανίαν μόνον μὲ τὰ χίλια φράγκα τοῦ Ροσχίλδ. Φεῦ! ἡ δοκιμασία ἦτον ἀνωτέρα τῶν δυνάμεων τοῦ ματαιοῦ καὶ φιλαργύρου Ὀρφενβᾶχ!

«Ὅποιον μυστικὸν κατεῖχεν ἡ φύσις, λέγει ὁ Fontenelle, ἵνα ποιήσῃ τόσον πολὺ ἐν τόσον ἀπλοῦν πρᾶγμα, ὡς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον!» Ὅποιον μυστικὸν κατεῖχεν ἡ φύσις, λέγομεν καὶ ἡμεῖς παρωδῶντες τὸν Fontenelle, ἵνα στερήσῃ καρδίαν ἀνθρώπου, οἵτινες ὡς ὁ Ὀρφενβᾶχ, ἡ Ραχίλ, συνεκίνησαν τόσον πολὺ τὰς καρδίας ἄλλων!

Πάντη ἀνόμοιος τὸν χαρακτήρα εἶναι ὁ γενναῖος, μετριόφρων καὶ συμπαθητικὸς δραματικὸς ποιητὴς Gondinet, τοῦ ὁποῖου τὴν νέαν κωμῳδίαν «Les grands enfants» ἐχειροκροτήσαμεν προ-

χθὲς ἐν τῷ θεάτρῳ Vaudeville. Ὁ Gondinet κατέχει ἐν τῇ δραματικῇ ποιήσει θέσιν ἁπλῶς ἀνάλογον τοῦ Ὀρφενβᾶχ ἐν τῇ μουσικῇ. Γράφει τὰς ἐλαφρὰς καὶ λίαν διασκεδαστικὰς ἐκείνας κωμῳδίας, τὰς ὁποίας οἱ Γερμανοὶ καλοῦσι Posse, καὶ εἰς τὰς ὁποίας σήμερον τὸ κοινὸν καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀρέσκεται.

Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ κωμῳδίᾳ ὁ Gondinet πραγματεύεται ἐν κοινωνικὸν ζήτημα, τὸ τοῦ διαζυγίου, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστὸν, εἰσέτι ἀπαγορεύεται ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἐντὸς ὀλίγου ἐν τῇ Βουλῇ μέλλων νὰ παρουσιασθῇ καὶ πιθανώτατα νὰ ἐπιψηφισθῇ νόμος θὰ ἐπιτρέψῃ τοῦ λοιποῦ. Ὁ ποιητὴς διὰ τῆς κωμῳδίας ταύτης ζητεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ ἱεροὶ τοῦ γάμου δεσμοὶ δὲν διαλύονται ποτὲ εἰς χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους, ἀλλὰ μόνον εἰς διεφθαρμένους. Πρὸς τοῦτο φέρεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν ἐκ Βλαχίας περιγνηπέσαν Sterdza, ἥτις χωρισθεῖσα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἐκ δευτέρου ὑπανδρευθεῖσα ἔρχεται εἰς Παρίσιους. Ἐνταῦθα ἀπαντᾷ ἐν τινι οἰκίᾳ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα, ἀλλ' οὐδεμίαν αἰσθάνεται στενοχωρίαν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. Ἐπίσης οἱ δύο ἄνδρες οὐδόλως εἶναι τεταραγμένοι, σφίγγουσι τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ ἀνταλλάσσουν προσηρσεις. Ἐπὶ τέλους οἱ δύο ἄνδρες καὶ ἡ γυνὴ λαμβάνουσι θέσιν εἰς μίαν τράπεζαν καὶ παίζουν wist. Ἡ σκηνὴ αὕτη εἶναι κομικωτάτη. Τοῦναντίον κατὰ τὸν Gondinet μία χρηστὴ γυνὴ θὰ προτιμήσῃ τὰ πάντα νὰ ὑποφέρῃ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἢ νὰ χωρισθῇ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, πρὸ πάντων ἐὰν ἔχῃ τέκνα, ἀργὰ ἢ γρήγορα δὲ τὰ τέκνα θὰ φέρωσι τὴν συμφιλίωσιν τῶν γονέων, καὶ ἐὰν εἰσέτι ἐπῆλθε χωρισμός. Πρὸς τοῦτο ὁ Gondinet φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν κυρίαν Morangis εἰς ἀντίθεσιν τῆς Βλαχίδος. Ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀλλ' ὑπομείνασα τὸν χωρισμὸν μετ' ἀξιοπρεπείας καὶ ἀναθρέψασα καλῶς τὴν κόρην τῆς εἶδεν ἐπὶ τέλους τὸν ἄνδρα αὐτῆς νὰ προσέλθῃ μετανοῶν καὶ νὰ συμφιλιωθῇ.

Ἐρρέθη πολλάκις ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες πρέπει νὰ ἀποθηνήσκουσιν εὐθὺς ἅμα φθάσωσι τὸ ἔπακρον τῆς δόξης αὐτῶν. Ὁ λόγος οὗτος ἐφαρμόζεται πρὸ πάντων διὰ τὸν Γαριβάλδην. Ἀφ' οὗ ὕβρισε τηλεγραφικῶς τὸν πρωθυπουργὸν τῆς Ἰταλίας, ἀποκαλῶν αὐτὸν ὑπηρέτην, ἀνήγγειλεν ὅτι ἔρχεται εἰς Γένουαν ἵνα ἐλευθερώσῃ διὰ τῆς βίας τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Ganzio, καταδικασθέντα ὡς γνωστὸν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰς φυλάκισιν, διότι ἀνείμχθη εἰς τὰς στασιαστικὰς διαδηλώσεις αἰτινες ἔλαβον χώραν τῇ 10 Μαρτίου εἰς Γένουαν, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ Mazzini. 50,000 περίπου ὁπαδοὶ περιέμενον τὸν Γαριβάλδην, ὅλοι αἱ ἐφημερίδες ἀνήγγελλον φοβερὰν εἰσιν, ὁ Γαριβάλδης τέλος ἐφάνη εἰς Γένουαν, ἀλλ' ἡ ἡσυχία οὐδόλως διαταράχθη! Τί συνέβη; τὸ

παντοδύναμον ἀργύριον, ὡς διηγοῦνται, ἔφερε τὰ πάντα εἰς τάξιν.

Ὁ Γαριβάλδης δὲν εἶναι δούλος τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ εἶναι νευρόσπαστον τῶν περὶ αὐτόν, ἰδίως τῆς τελευταίας γυναικὸς του, κυρίως Φραντσέσκας, πρῶτην τροφὸν τῶν τέκνων τῆς κόρης του, καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Μενόττη.

Ὁ Μενόττης Γαριβάλδης εἶναι αἰωνίως εἰς μεγάλας χρηματικὰς στενοχωρίας, μεθ' ὅλας τὰς ἀλλεπαλλήλους συνδρομὰς, ὥς παρὰ τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως ἔλαβε, διότι ἔχει τὴν μανίαν κερδοσκοπικῶν ἀνοήτων ἐπιχειρήσεων. Ὅτε ἡ ἰταλικὴ Βουλὴ ἐπεψήφισε τὴν ἐξ 100,000 φράγκων ἐτήσιαν ἐπιχορήγησιν τοῦ Γαριβάλδην, ὁ Μενόττης ἔτριβε τὰς χεῖρας ὑπὸ χαρᾶς. Ἀλλ' ἡ κυρία Φραντσέσκα ha le scarpe grosse ma il cervello fino, ὅπως λέγουσιν οἱ Ἰταλοὶ. Κρατεῖ σφιγκτὰ τὰς 100,000 καὶ ἐτοιμάζει δυνατὰ κομβοδέματα διὰ τὸ γῆρας τῆς.

— Τούλάχιστον ὀλίγα ψίχαλα, μάννα Φραντσέσκα! φωνάζει ὁ Μενόττης.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀπαντᾷ ἡ ἀδυσώπητος Φραντσέσκα.

Καὶ ὁ ἀτυχὴς Μενόττης ἀναγκάζεται νὰ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τῆς χωρικῆς ταύτης, φοβούμενος μὴ ἐπισύρῃ καθ' ἑαυτοῦ τὴν πατρικὴν ὀργήν. Αὕτην τὴν φορὰν ὅμως ἡ κυρία Φραντσέσκα ἐφάνη γενναία, ἀφῆκεν εἰς τὸν Μενότην ὀλόκληρον τὸ ποσόν, ὅπερ ἡ ἰταλικὴ κυβερνήσις προσήνεγκεν ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν Γαριβαλδινὴν στάσιν. Πῶς τόση γενναϊότης ἐκ μέρους τῆς Φραντσέσκας; Αἱ! εἶναι εἰς τὰς μεγάλας χαράς τῆς καὶ ἡ εὐτυχία μαλακύνει πάντοτε τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν. Βλέπει ἤδη πραγματοποιούμενον τὸ μέγα ὄνειρόν της. Θὰ κατοικήσῃ μετὰ τοῦ Γαριβάλδην τὸ χωρίον τῆς, ἐκεῖ δὲ, δεικνύουσα τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν δύο Σικελιῶν εἰς τὰς ἄλλας παραμάνας, τὰς παλαιὰς συντρόφους τῆς, θὰ λέγῃ ὑπερηφάνως· «Εἶναι ὁ σύζυγός μου!» *

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μουσικὸς τις συγγραφεὺς ἤλθε ποτε εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ μουσουργοῦ τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, καὶ τῷ εἶπεν·

— Ἐγὼ ἐντὸς τοῦ χαρτοφυλακίου μου δύο μελοδραμάτια, μὲ λέγει δὲ ὁ διευθυντὴς ἐνὸς θεάτρου, ὅτι θέλει νὰ διδάξῃ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τὸ ἐν τῶν δύο τούτων. Δὲν ἤξεύρω ποῖον ἐκ τῶν δύο νὰ τῷ δώσω. Θὰ σᾶς τὰ ὑποβάλω καὶ τὰ δύο, καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοὶ εἰπῇτε ποῖον νὰ προτιμήσω. Ἐφ' οἷς καὶ ὁ μουσικὸς οὗτος συγγραφεὺς καθίζει παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ἀλλὰ μόλις ἐτελείωσε τὴν καταπληκτικὴν συμφωνίαν τοῦ πρώτου τεμαχίου τοῦ μελοδράματος τοῦ μουσουργοῦ, καὶ ὁ Ροσσίνης, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὸ ἄλλο μελόδραμα, τῷ λέγει·

— Προτιμῶ τὸ ἄλλο!

*
*
Κομφεύόμενος τις λαμβάνει κατὰ μέρος τὸν ἱ-
ατρὸν, ὅστις ἐπεσκέφθη πρὸ ὀλίγου τὸν θεῖόν του,
ἀσθενήσαντα, καί :

— Λοιπὸν, ἱατρεῖ; τῷ λέγει ἐρωτῶν μὲ φωνὴν
ἀσθμαίνουσιν.

— Τὸν ἐχάσαμεν ! ἀποκρίνεται ὁ ἱατρός.

Ὁ κομφεύμενος ἀρχίζει τότε καὶ ἐλθάλλει
στεναγμοὺς λίαν θοηνώδεις.

Ἄλλ' ὁ γέρων ἱατρός, ὅστις γνωρίζει τὴν κό-
σμον ἐν γένει, καὶ τοὺς σημερινοὺς ἀνεψινοὺς ἰ-
δίως,

— Ἐλᾶτε, τῷ λέγει, φίλε μου, ἡσυχάσατε...
ἀφοῦ οἷς βεβαιῶνω, ὅτι τὸν ἐχάσαμεν.

* *
Σκηπὴν συστάσεως.

— Κύριοι, οἷς παρουσιάζω τὸν φίλον μου Α...
Δὲν εἶνε τόσον ἀνόητος ὅσον φαίνεται.

Ἐφ' οἷς ὁ συνιστώμενος ὑπέλαβε ζωνῶς.

— Καὶ αὕτη ἀκριβῶς, κύριοι, ἡ διαφορὰ ὅ-
πάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ φίλου μου.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ὅτε ἐφυλακίσθη ὁ Βερανζέ, ἦλθε πρὸς ἐπίσκε-
ψίν του ὁ δραματικὸς ποιητὴς Βιεννέ.

— Θὰ ἐποιήσατε πολλὰ ἔσματα ἀφ' οὗτου
εἴσθε ἐδῶ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Βιεννέ.

— Ἀκόμη δὲν ἔκαμα παρὰ τὴν ἀρχὴν μόνον
ένός.

— Τοῦτο μ' ἐκπλήττει.

— Καὶ πῶς; νομίζετε, εἶπεν ὁ Βερανζέ, ὅτι
κάμνω ἐν ἔσμα μὲ ὅσῃν εὐκολίαν κάμνετε σεῖς
μῖαν τραγωδίαν;

Εἰς τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς τῶν Βυζαν-
τινῶν αὐτοκρατόρων ἐδίδετο ὁ τίτλος Νοβελ·λή-
σιμος (ἐπιφανέστατος). Ὑπῆρχε δὲ καὶ Πρωτο-
νωβελ·λήσιμος, καὶ κατωρθώθη καὶ Πρωτονω-
βελ·λήσιμουπέρτατος, καθ' ὃν χρόνον αἱ λέξεις
ἐχαλεῦοντο πρὸς ἀφορμὴν μισθοδοτήσεως ἀργῶν.

Ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ διασή-
μου δραματικοῦ ποιητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Emile
Augier ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «Οἱ ἐρχόμενοι
εἰς ἐπίσκεψίν μου μοὶ περιποιούσι τιμὴν, οἱ δὲ μὴ
ἐρχόμενοι μοὶ προξενοῦσιν εὐχαρίστησιν». ΙΩΑΝΝΕΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Οὔτε οἱ φιλόργυροι ἀγαπῶσι νὰ γνωρίζωμεν
τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τοῦ πλούτου των, οὔτε αἱ ἐ-
ρωτότροποι γυναῖκες τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν τῶν ἐ-
τῶν τῆς ἡλικίας των· οἱ μὲν, διότι φοβοῦνται
μὴ τοὺς ἀναγκάσωμεν εἰς αὐξήσιν τινα τῶν δα-
πανῶν των, αἱ δὲ, διότι φοβοῦνται μὴ συμβουλεύ-
σωμεν εἰς αὐτάς περιορισμὸν τινα εἰς τὸν στολι-
σμόν των.

* * Ἡ καρδιά ἡμῶν ἔχει κλεῖθρα, τὰ ὅποια ἀ-
νοίγονται οὕτως εἰπεῖν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ πρῶτον, δυσ-

κόλως τὴν μεσημβρίαν καὶ δυσκολώτατα καὶ
δύσως τὸ ἐσπέρας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἰδοὺ πρὸς φθάνει ἡ κερδοσκοπικὴ ἀπαι-
στία τοῦ ἀνθρώπου, νὰ καθιστᾷ καὶ τὸ ἀδύνα-
τον τῶν πτηνῶν ὄργανον κακοήλων πράξεων. Ὁ
ρολογιοποιεῖν τι τῆς ἐν Ἑλβετίᾳ πόλεως Lugano
ἔχει πολλὰς ἐκατοντάδας περιστέρων πεπαι-
μένων, ὧς ἀποστέλλει εἰς Ἰταλίαν ἐναερίως καὶ
μιστὰς λαθρεμπορίου, ὅπερ ἀφοῦ μεταφράσῃ εἰς
τὴν πρὸς ὃν ὅρον, ἐπιστρέφουσιν ἀμέσως εἰς Ἑλ-
βετίαν. Τί δὲ εἶνε τὸ λαθρεμπόριον; Μικρὰ ὡς
λόγια, ἅτινα ὁ Ἑλβετὸς κερδοσκοπὸς προσδίδει
εἰς τὸν πόδα τῶν περιστέρων. Καὶ οὕτως ἐλπί-
νὰ εἰσάγῃ διὰ τοῦ τρόπου τούτου πεντηκοντά-
δωρολογίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν οὐδενὸς τέλους, καὶ
ἄνευ κινδύνου μὴ συλληφθῇ τὸ λαθρεμπόριον.

Ἐσχάτως ἐν τῇ μεγάλῃ λέσχῃ τοῦ Mon-
co, εἰς δύο κατὰ συνέχειαν ἐσπέρας, ὁ βασιλεὺς
X**, ἐξ εὐγενεῶς οἰκογενεῖας τοῦ Μεκλεμβούργου,
ἔσχε τὴν τύχην νὰ κερδίσῃ 300,000 φράγκων,
τὰ ὅποια ἐνέειλαισε καλῶς εἰς κιβώτιον ἐν τῷ ἐ-
νοδοχείῳ, ἐν ᾧ κατόκει. Ἀλλὰ φαντασθῆτε τὴν
κατάπληξίν του, ὅτε τὴν ἐπιοῦσαν ἐξυπνήσας πε-
ρετῆρησεν ὅτι τὸ πολύτιμον κιβώτιον εἶχε γεί-
νηται ἄφραστον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ θαλαμηπόλος τοῦ
Ἰωάννης.

Ὁ Ἰωάννης οὗτος ἦτο γηραιὸς ὑπηρέτης παρὰ
σχῶν εἰς πολλὰς περιστάσεις δείγματα ἐξαιρετικῆς
ἀφοσιώσεως καὶ πίστεως. Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς
εὗρίσκετο νῦν ἐν ἀπορίᾳ χρηματικῇ. Τηλεγραφί-
λοιπὸν πρὸς τὸν πατέρα του εἰς Γερμανίαν ἀφ' ἧς
γούμενος αὐτῷ τὸ ἀτύχημα καὶ ζητῶν συνδόν-
μὴν. Ἐλαβε δὲ τὴν ἐπομένην ἀπάντησιν· «Μὴ ἐ-
νησυχῆς διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν χρημάτων. Ὁ Ἰ-
ωάννης εἶνε ἐδῶ μὲ τὰ χρήματα ὅλα, τὰ ὅποια
νομίζεις χαμένα. Φοβούμενος μὴπως λάβωσι πα-
λιν τὸν δρόμον τῆς ρουλέττας, καὶ συμμορφω-
μενος πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς
φρονήσεως, ἦλθε νὰ καταθέσῃ τὸ πολύτιμον κι-
βώτιον ἐν ἀσφαλεῖ. Ἐλθὲ λοιπὸν καὶ σὺ ταχέως».

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Σὰς συνέβη βεβαίως ποτὲ νὰ ἔχητε ἀνάγκην
νὰ ζυγίσασθε καὶ νὰ μὴ ἔχητε πρόχειρα σταθ-
μὰ. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀναπληροῦτε προχέ-
τως διὰ νομισμάτων· 3968 δραχμαὶ νέαι εἰς χρυ-
σόν, ἢ 256 δρ. νέαι εἰς ἄργυρον, ἢ 18 δραχ-
80 λεπτά εἰς χαλκόν, ἰσοδυναμοῦσι τῷ βάρεϊ μιᾶς
ὀκάδος.

Ὡς πρὸς τὰ γαλλικὰ σταθμὰ ἀπαιτοῦνται 150
χρυσὰ εἰκοστάφραγκα, ἢ 40 ἀργυρὰ πεντάφραγκα
ἢ 100 χαλκοῦ δεκάλεπτα, ὅπως ἀποτελέσωσι βα-
ρος ἐνὸς χαλκογράμμου.

ΑΘΗΝΑΙ. — ΤΗΡΕΙΣ ΚΟΡΙΝΘΗΝΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑ»